

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 23.

Onsdagen den 6 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 39, angående ordnande af landförsvaret.

Punkten I.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c).

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag skall icke yrka afslag på denna punkt, men jag nödgas ändock bifoga några anmärkningar mot det kongl. förslaget, sådant det är fråga att antaga det, äfvensom mot den ändring utskottet gjort deri. Jag vill då till en början anmärka, att det enligt mitt begrepp blir en ganska lös sammansättning att hafva en corps, bestående af 2 roterade kavalleri-skvadroner och 3 värfvade. Enligt mitt begrepp passar det icke att sätta hop trupper af så olika slag, i synnerhet som enkelhet i sammansättning och organisation är af yttersta vikt, då fråga blir om mobilisering. Jag har dessutom, såsom herrarne hört, en bestämd tro på, att den värfvade truppen icke låter skaffa sig på kommando. Jag tror icke, att dessa 3 värfvade skvadroner kunna skaffas i Norrland. Antagligen komma de att stå delvis vakanta, på sätt jag närmare skall utveckla, då vi komma till frågan om skånska kavalleriregementena. Dessutom har jag den anmärkningen mot dessa skvadroner, att de äro för fåtaliga. De äro beräknade till 85 man, men då detacheringar alltid inträffa, och rekryterna äro odugliga och otjenstbara första året samt tillfälliga sjuke tagas med i beräkningen, blifver skvadronen för svag. I samma riktning har också kavalleriinspektören uttalat sin mening om saken. Skvadronen kommer icke

*Uppsättande
af nya
skvadroner
vid Jemt-
lands häst-
jägarecorps
m. m.*

Uppsättande af nya svadroner vid Jemtlands hästjägarecorps m. m. (Forts.) att gå upp till mer än 60 nummer, och det är alldeles för litet i synnerhet i ett så vidsträckt land som Norrland, der kavalleriet har så långa marscher att tillryggalägga. Norrlands försvar är svårt att åstadkomma. Euda möjligheten enligt min mening är, äfven om vi få starkare trupper än vi nu hafva, att vi få kommunikation ut till vesterhafvet. Skulle så illa vara, att svenska Norrland faller, följer norska kusten med som bihang.

Jag har velat anmärka detta, utan att jag därför har något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*

Mom. d.)

Friherre Klinckowström: Jag har på förmiddagen redan förbehållit mig ordet, när denna punkt skulle förekomma, och ber jag kammaren tillåta mig att på samma gång diskutera den efterföljande punkten *i*). Båda dessa punkter hafva enligt mitt förmenande ett organiskt sammanhang derutinnan, att båda afse att vakansställa en stor del af vår indelta armé. I denna punkt är det fråga om skånska husar- och dragonregementena, och i punkten *i*) är det, som herrarna litet hvar veta, frågan om att sätta på vakans 989 nummer af indelta infanteriet.

Om man genomläser med uppmärksamhet så väl statsutskottets motivering i denna punkt — motiven återfinnas pag. 19—25 i utskottsbetänkandet — som den ganska viktiga motion, som blifvit i Andra Kammaren af riksdagsmannen Olof Jonsson i Hof m. fl. afgifven, finner man, att i botten på dessa frågor ligger afskaffande så småningom af vår indelta armé. Jag har därför önskat att framlägga mina anmärkningar deremot och varnar Riksdagen för att ingå på en sådan farlig väg. Och då min ålder och tilltagande skröplighet måhända icke tillåta mig att vid en kommande riksdag, när nedbrytandet af vår indelta armé kommer före, yttra mig, vill jag hafva gjort allt för att förvara min åsigt i frågan och framställa mina skäl mot en så farlig väg, som myndigheterna synas mig allt mer och mer vilja inslä.

Såsom herrarne litet hvar torde påminna sig, hafva redan flere-handa kongl. förslag föreslagit, att arméns stamtrupper skulle bestå af värfvade soldater, och indelta armén småningom upphöra att existera. Det var i synnerhet 1883 års kongl. förslag rörande arméns omdaning och försvarsverkets omorganisation, som den tiden ganska betydligt upprörde hela landet. Jag förde den tiden noggranna förteckningar på den mening, som folket i allmänhet uttalade på då hållna talrika folkmöten, och jag tror det icke vara ur vägen att nu påminna Riksdagen derom, genom att framlägga ett kort utdrag af samma möten och deras opinion dels om indelta arméns bibehållande, dels om hvad 1883 års kongl. förslag innehöll.

Det är såsom bekant inom landet, Stockholm inberäknadt, 25 län, och af dessa blef folkmeningen uttalad i 20 län. Det var tet

högst betydligt antal, der folket gjorde sin mening och opinion i den stora frågan gällande på de enda sätt, som folk stående utom Riksdagen lagligen kan göra. Nå väl, huru slogo nu dessa folkmötens allmänna uttalanden ut med afseende antingen på bibehållande af indelta armén eller afskaffande af densamma och biträdande af 1883 års kongl. arméorganisationsförslag? Jo, det skedde på följande sätt: Inom *Stockholms stad* höllos 2 folkmöten, hvaraf det ena uttalade sig för bibehållande af indelta armén och det andra för afskaffande af densamma. Inom *Stockholms län* höllos 4 folkmöten, alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Södermanlands län* höllos 5 folkmöten, hvaraf 2 uttalade sig för och 3 mot indelta arméns bibehållande. I *Östergötlands län* höllos 11 folkmöten, hvilka alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Jönköpings län* höllos 8 folkmöten. Alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Kronobergs län* höllos 8 folkmöten, hvaraf 7 uttalade sig för bibehållande af indelta armén och endast 1 möte för afskaffande af densamma. I *Kalmar län* höllos 6 folkmöten; alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Blekinge län* hölls 1 folkmöte, som också uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Kristianstads län* hölls 1 folkmöte, som uttalade sig för afskaffande af indelta armén. Men jag vågar dervid göra den anmärkningen, att, såsom herrarne kanske känna till, den dåvarande statsministern Grefve Arvid Posse var af det länet utsedd till ledamot af denna kammare och bosatt der. I *Malmöhus län* höllos 4 folkmöten, hvaraf 2 uttalade sig för och 2 mot bibehållande af indelta armén. I *Hallands län* uttalade sig 5 folkmöten för och intet mot bibehållande af densamma. I *Göteborgs och Bohus län* uttalade sig 9 folkmöten för och intet mot bibehållande af densamma. I *Elfsborgs län* höllos 6 folkmöten, hvaraf 5 uttalade sig för bibehållande af indelta armén, men endast ett för borttagande af densamma. I *Skaraborgs län* höllos 8 folkmöten, hvaraf 7 uttalade sig för och endast 1 mot bibehållande af indelta armén. I *Vermlands län* höllos 3 folkmöten, alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Örebro län* höllos 8 folkmöten, alla uttalade sig för bibehållande af indelta armén. I *Vestmanlands län* uttalade sig de 4 folkmöten, som der höllos, samtliga för bibehållande af indelta armén. I *Gefleborgs län* uttalade sig det enda folkmöte, som der hölls, för bibehållande af indelta armén, och slutligen i *Jemtlands län* uttalade sig de 2 folkmöten, som der höllos, likaledes för bibehållande af indelta armén. I *Kopparbergs län* hölls visserligen också ett talrikt besökt möte, men det uttalade sig hvarken för eller mot bibehållande eller afskaffande af indelta armén, utan öfverlemnade frågan i sina riksdagsmäns händer. Dessutom hade i skriftliga adresser uttalat sig mot det kongl. förslaget och för bibehållande af den indelta armén: i *Östergötlands län* 2,944 personer; i *Jönköpings län* 3,066; i *Kalmar län* 74; i *Blekinge län* 69; i *Göteborgs och Bohus län* 150; i *Elfsborgs län* 190; i *Skaraborgs län* 401 och i *Vestmanlands län* 419 personer, tillsammans 7,313 personer.

Således hafva 86 folkmöten i 20 af landets län uttalat sig mot 1883 års kongl. förslag till omdaning af försvarsverket, och bland

*Omorganis-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

*Omorganisati-
on af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.* dessa 86 möten hafva endast 7 förkastat det kongl. förslaget utan att förorda den indelta arméns bibehållande såsom stam, hvaremot 79 möten uttalat sig *mot* det kongl. förslaget och *för* bibehållande af den indelta armén. De öfriga 10 mötena hafva uttalat sig för det kongl. förslaget med eller utan modifikationer.

(Forts.)

Denna helt korta redogörelse har jag framställt af aktning för folkets mening inom landet i denna fråga, som så nära rör folket. Kammaren må dervid fästa det afseende den vill, men mig synes, att det hade varit orätt att icke här på detta rum, då denna stora fråga nu förekommer, en fråga som så mycket agiterat och ännu oroar landet, framföra denna folkets mening derom — låt vara för omkring 9 å 10 år sedan — för att nu återkallas i Riksdagens minne.

Om vi något närmare eftertänka hvad den i de senare organisationsförslagen af den kongl. regeringen förordade arméstammen betyder, finna vi, att efter mitt förmenande den för krigstillfället betyder mycket litet. För det första söker förslaget att erhålla rekryter vid mycket tidiga år och innan de äro fullt utvecklade till sin kroppsbeskaffenhet. Vidare undergår denna, jag kan säga, ynglingaskara, en rekrytdaning hufvudsakligen i skolor och med praktiska öfningar under mindre än ett års tid — jag vill minnas 10¹/₂ månader — och sedan kommer denna skara att undergå repetitionsöfningar, jag tror i 30 dagar. Men sedan, mine herrar, och det är sorgligt att tänka på hela systemet, och detta gör det i mina ögon utan all nåd förkastligt, inträder för dessa stackars skolynglingar en s. k. tvångspermittering, d. v. s. de jagas ur sina garnisonsorter, ur sina kaserner, och måste söka sitt lifsuppehälle genom arbetsförtjänst i hela landet. De blifva, så att säga, och som jag flera gånger förut sagt på detta rum, ett slags militäriskt proletariat. De komma att stryka landsvägarne omkring såsom lösa arbetare, hvilka under en stor del af året intet arbete erhålla; ty de flesta skulle naturligtvis erhålla arbete vid jordbruksnäringen och en del måhända dessutom arbetsförtjänst några månader under skördetiden, men under den långa vintern tviflar jag på, att en stor massa rekryter skall kunna erhålla arbete. Och hvad värre är, mine herrar, under detta kringstrykande vagabondlif är jag rädd, att dessa helt unga män komma att falla såsom en godbit i händerna på socialisterna. Dessa orostiftare och omstörtare af hela vårt bestående samhälle önska ingenting bättre än att jemte den armé, de för närvarande i alla länder söka rekrytera och delvis äfven lyckas, äfven få räkna dessa rekryter, som äro till en viss del militäriskt tilldanade och som komma att i hög grad öka deras härstyrka.

En annan fråga och den ensam så vigtig, att jag betviflar att, när den kommer under diskussion, det skall vara många, som skola förorda ett nedslående af indelta armén, det är den goda tjänst denna armé gör i alla landsorter till upprätthållande af den inre ordningen i landet. Vi känna alla, att i de länder, der icke på landet etablerad krigsstyrka finnes städse till reds att understödja den exekutiva magten i landet, måste i stället och har i de flesta länder, i Europa och äfven annorstädes, organiserats så kalladt *gendarméri*. Det är en mycket allvarsam fråga och måhända af större betydelse än de flesta

föreställa sig. Jag skall bedja att här få nämna de stater, från hvilka jag har kunnat skaffa underrättelse beträffande deras s. k. gendarmeri, som närmast är afsedt för den inre ordningens upprätthållande i landet och för att kunna gifva stöd åt den exekutiva magten. Deraf skola herrarne finna, hvad denna fråga har för stor betydelse både i socialt och finansielt hänseende, om vi skulle upplösa indelta armén.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

I *Belgien* funnos 2,401 man med 1,530 hästar på ett yttinnehåll af 29,457 kvadrat-km. och en befolkning af 6,000,000 invånare. I *Ryssland* funnos 9,000 man med 1,200 hästar på en befolkning af 112,000,000. I *Grekland*, som har ett yttinnehåll af 64,689 kvadrat-km. med endast 2,187,000 invånare — således icke fullt hälften af Sveriges folkmängd — funnos 2,743 man med 351 hästar. I *Frankrike* funnos endast i Paris 3,048 man med 738 hästar och i landsorten 24,000 man med 12,100 hästar. Frankrikes yttinnehåll utgör 528,572 kvadrat-km., således något större än Sverige, folkmängden något öfver 38,000,000. Kostnaden för gendarmeriet uppgick 1887 till 41,000,000 francs. I *Turkiet* funnos 69,400 man med 10,600 hästar med ett yttinnehåll af 4,273,000 kvadrat-km. och en folkmängd af 29,468,000. I *Danmark* funnos 500 man med 250 hästar. 1890 har blifvit mig meddeladt, att corpsen derstädes då räknade 24 officerare, 48 beridna och 60 oberidna underofficerare, 113 beridna och 291 oberidna gendarmar, fördelade på 251 fasta och 24 tillfälliga stationer. Herrarne känna litet hvar till, att Danmark icke är $\frac{1}{10}$ så stort som Sverige, hvad yttinnehållet beträffar, och har icke fullt hälften af den befolkning, som Sverige räknar. I *Italien* funnos 20,558 man med 3,174 hästar mot ett yttinnehåll af 296,323 kvadrat-km. och en folkmängd af 30,565,000. I *Spanien* funnos det s. k. »Guardia civile» om 14,756 man och »Carabiniers», om 13,400 man med 583 hästar, som också äro afsedda för upprätthållande af inre ordningen i landet. Spaniens yttinnehåll utgör 507,036 kvadrat-km., dess folkmängd 17,247,000. I *Storbritannien* funnos: i Irland 13,000 man med 400 hästar mot ett yttinnehåll af 84,252 kvadrat-km. och 5,174,000 invånare och i Ostindien 190,000 man mot ett yttinnehåll af 3,374,000 kvadrat-km. och 258,918,000 invånare.

Dessa uppgifter, så bristfälliga de än äro i åtskilliga afseenden — jag beklagar det mycket — visa dock, synes det mig, till full evidens, att för den inre ordningens upprätthållande i landet måste nödvändigt anskaffas ett gendarmeri, när man tager bort indelningsverket, och jag kan tryggt beräkna den erforderliga styrkan till 5,000 man och 2,500 hästar. Dessa gendarmar kunna tydligen, såsom hvar och en inser, icke tjenstgöra kontinuerligt, utan måste hafva sin hvilotid, så att man på en gifven tid icke kan påräkna mer än 2,500 man i tjenstgöring och resten hvilande. Hvar och en måste finna, att för vårt land med dess ofantliga utsträckning från Ystad till Haparanda är detta en bra liten styrka. Nåväl, denna gendarmericorps, som måste vara beriden, finge bestå af endast utmärkt folk, som måste väl underhållas och lönas och förses med goda bostäder, der de kunde hvila ut, utan att vara utsatta för nöd och brist. Jag har ansett, att sa beskaffadt folk kan icke erhållas för mindre än 2,000 kronor om

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.* året med häst, och då blir endast för detta gendarmeri en utgift af 10 millioner om året för att ersätta den indelta armén, som nu på ett så förtjenstfullt sätt fyllt sitt uppdrag att understödja den exekutiva magten vid upprätthållande af den inre ordningen i landet. Jag vill här nämna några exempel på de utmärkta tjänster den indelta armén i sådant afseende kunnat göra, och huru densamma fyllt sitt för det allmännas skydd och säkerhet så högst viktiga uppdrag.

(Forts.)

Såsom herrarne litet hvar torde hafva sig bekant, var det, så vidt jag minnes, i december 1888 som arbetareoroligheter utbröto vid *Gellivara* och således långt upp i norra Sverige. Länsstyrelsen kunde med den civila polis, som på landet stod den till buds, icke stäfja oron, synnerligen sedan arbetarne lyckats skaffa sig spritdrycker och och börjat lefva alldeles vildt. Då fick öfverste Oxehufvud af länsstyrelsen i uppdrag att lemna vederbörande civila myndighet på stället erforderligt biträde af indelta armén. Nu ber jag herrarne lägga märke till, att det lyckats mig erhålla mycket detaljerade underrettelser rörande denna truppsamling, och det är förvånande, på hvilken kort tid den kunde försiggå, då man tänker sig, huru aflägsna dessa bygder, der oordningarne föreföllo, äro.

På fredagsmiddagen afgick telegram till länsstyrelsen, att de oroliga saulats och lefde som vildar. På fredagskvällen utgick mobiliseringsorder till en del af Norrbottens fältjägarcorps och lördagen på middagen, efter 9 timmar, var hela den mobiliseringen, bestående af 40 man och befäl, färdig att skickas upp till *Gellivara* och qväfva den oro, som visat sig börja utbryta derstädes, och de oordningar, som kunde hafva haft betänkliga följder för den kringboende befolkningen. Detta är ett af de mest lysande exemplen på, huru nyttig vår indelta armé kan vara, när den behöfves för den inre ordningens upprätthållande. Jag tviflar på att någon annan organisation kan göra det efter.

Jag förbigår den strejk, som uppstod vid *Gefle*; jag har visserligen några uppgifter rörande denna, men inga som speciellt angå den hastighet, hvarmed de fyra kompanier af *Helsing* regemente, som beordrades att understödja den exekutiva myndigheten i *Gefle*, kunde samlas och komma fram till det ställe, der de skulle skydda invånarnes lif och egendom. Deremot har jag förloppet af en annan liknande händelse att anföra, som måhända är ännu mer belysande af det sätt, hvarpå den indelte soldaten kan skynda till den exekutiva myndighetens hjälp. Det gälde då de oroligheter, som utbröto i april 1891 vid *Norbergs* gruffält. Det torde vara bekant, att denna s. k. arbetarestrejk vid *Norberg* icke varit en sammanhängande utan två eller tre särskilda. Den jag nu berör är den, som började i april månad 1891.

Fördelningschefen, generalmajor O. Taube anbefalde chefen för *Vestmanlands* regemente att beordra en regementsofficer att, tillika med en regementsadjutant, båda beridne, inställa sig å strejkplatsen, att der taga befälet öfver de dit beordrade kompanierna. Med anledning häraf anlände majoren vid *Vestmanlands* regemente friherre von *Schwerin* till *Norberg* natten till torsdagen och tog befälet öfver den mobiliserade kontingenten af regementet, som utgjorde två

kompanier. Af dessa voro två plutoner förlagda vid Kärrgrufvan, två vid Fagersta, en vid Vestanfors och en vid Engelsberg. Enligt senare underrättelser i en landsortstidning visar sig, att en mycket snabb mobilisering försiggått i och för denna strejk. Särskildt torde mobiliseringen vid Väsby kompani, då man tager i betraktande det 6 mil långa kompaniområdet, hafva gått ovanligt raskt. Order om mobiliseringen anlände till kompaniechefen kl. 5 på aftonen, och kl. 7 följande morgon voro alle man samlade i Sala. Det är att märka, att endast ett 20-tal af soldaterna kunde använda jernvägskommunikationer, de andre måste färdas landsvägen. Den längst bort från samlingsstället boende soldaten mottog order kl. 1 på natten, hade fyra mil att åka, och ändå fans han i Sala kl. 7 på morgonen. En vid kompaniet tjenstgörande volontär, boende vid Stäket, 3 mil från Stockholm, erhöll telegram om samlingen kl. 9 på qvällen och kl. 9 följande morgon var han i Sala.

Dessa exempel, som naturligtvis kunde preciseras och mångfaldigas, om krigsstyrelsen ville öppna sina gömmor och sysselsätta sig med sådana saker, visa, enligt mitt förmenande, hvilka viktiga tjänster den indelta armén gör för upprätthållandet af den inre ordningen, utan att något särskildt gendarmeri därför behöfver organiseras, så att man bör enligt min åsigt tänka sig för mer än en gång, innan man slår ned en så beskaffad, dyrbar militär inrättning.

Om vi nu jemföra dessa fakta med det sätt, hvarpå den nya organisationen enligt det kongl. förslaget eller förslagen, ty de som gått ut på den indelta arméns afskaffande hafva varit många, skulle fungera, huru tro herrarne det skulle blifva möjligt att samla den nya organiserade armén annat än till den del deraf, som ligger i skolorna eller i garnison i de större städerna, då det gäller att uppehålla ordningen i den vidsträckta landsbygden. Det är helt enkelt omöjligt. Utom de nyssnämnda delarne deraf gå dessa trupper omkring i hela landet sökande arbete från Ystad till Haparanda. De kunna icke anträffas med kallelse och om de träffas, hvad garanterar att de infinna sig och huru lång tid fordras icke därför? Det blir omöjligt att åstadkomma en hastig mobilisering för undertryckande af inre oro, oordningar och uppror, som erfarenheten visar att vi kunna hafva att vänta i framtiden vare sig af arbetare, som strejka, eller af socialister och anarkister, som underblåsa dessa oordningar. Dessa värfvade, garnisonerade trupper hafva öfverallt i Europas olika länder visat benägenhet för indisciplin, och derpå finnas mångfaldiga exempel. Jag vill icke upptaga herrarnes tid med att gå längre tillbaka i tiden, men vi veta, att nyligen i flera af *Londons kaserner* visat sig en upprorsanda, som varit betänklig, likaså i *Chatam* och *Cork* och t. o. m. har, såsom herrarne torde hafva erfarit af tidningarne, inom ett sådant mönsterregemente som Coldstream Guards i London, hvilket ansetts som ett af de förnämsta, visat sig en betänklig olydnad mot befälet, hvilken gatt så långt, att regementet till straff blifvit kommenderadt till en aflägsen Engelsk koloni. Afven i andra länder har den garnisonerade styrkan visat sig icke alltid vara att lita på. Herrarne torde påminna sig, att den omstörtning af hela regeringssättet i *Brasilien*, som kostade den då varande

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena
(Forts.)

kejsaren hans krona, denne regent som kanske kunde tjena till ett mönster för Europas samtliga, från början var ett militäruppror. I republiken *Argentina* var det icke längre sedan än i juli 1890 som sammandrabbningar egde rum i Buenos Ayres mellan regeringspartiet och upproriska trupper, som ville omstörta den bestående ordningen. Det är således icke småsaker till uppror som dessa garnisonerade trupper visat sig mäktiga och villiga att genomföra. Till och med från *Berlin*, denna mönsterstad i militäriskt afseende, ingick underrättelse för icke längre sedan än i juli 1891, som talade om att det *Sachsiska* landtvärnet, som året förut deltog i manövrerna, varit ytterst svårhandterligt. Det gick så långt, att det sköt på befälet. Det uppstudsiga manskapet tillhörde de fabriksidkande distrikten i konungariket Sachsen. Likaså hafva i *Portugal* svåra militäruppror egt rum af garnisonerade trupper. I februari 1892 förekommo demonstrationer af rekryter; omkring 2,000 man deltog i detta uppror, som undertrycktes genom orostiftarnes fängslande. Alla dessa exempel, som mycket lätt kunde mångfaldigas, visa, att oaktadt garnisoner äro alldeles nödvändiga i de större städerna, äro de ett ondt, som icke bör mångfaldigas genom att sätta hela den stående krigsmagtens stamtrupp i denna kategori. Och klart är, mina herrar, att med den benägenhet till oordningar, som i så rikt mått för de garnisonerade trupperna underbläses af förledande anarkister, samt med de tillfällen till förströelser af kanske det minst nyttiga slag, som i garnisonsorterna stå manskapet till buds, det vid deras unga år är nästan svårt att hindra den värfvade truppen från att blifva korrumpad och anstucken af en osund anda. Jag vill icke taga herrarnes tid för mycket i anspråk härmed, om jag äfven påminner om flerhanda oordningar, och ganska betänkliga sådana, som hafva timat här i *Stockholm* inom våra garnisoner. Det har förekommit militäruppräden på *Djurgården* i maj 1886 och flerhanda oordningar på *Ostermalmstorg* i september 1891, hvarvid gardister och flottister levererade batalj. På *Gustaf Adolfs torg* hafva äfven soldater från garnisonsregementena drabbat ihop, och den allmänna osäkerheten i *Humlegården* vid sena timmar och nattetid skylles äfven på samma soldater. Allt detta jemte flera andra symptom af samma slag, som jag här vill förbigå, gifva enligt mitt förmenade tydligt vid handen, att ensamt ur denna synpunkt det icke är rådligt att sätta hela krigsmagten i kasern, nemligen den del deraf som icke stryker omkring på vägarne, hvilkens disciplin och moraliska tillstånd är ännu sämre.

Många stränga omdömen hafva blifvit uttalade rörande förkastligheten af våra indelta trupper. Man har bland annat sagt, att de äro för gamla. Ja, det finnes vissa indelta soldater som äro gamla, men deras antal är ringa. Jag skall bedja att få meddela några upplysningar rörande våra indelte soldaters ålder, jemförd med våra värfvade truppers, som visa, att beskyllningen om den indelte soldatens höga ålder är en saga. Medelåldern hos manskapet tillhörande svenska armén var år 1891 i icke oväsentlig grad olika vid de särskilda regementena och corpserna, och skilnaden i denna medelålder vid de värfvade och de indelta regementena är ganska betydlig,

hvilket framgår af nedanstående. Medelåldern vid Svea artilleriregemente, hvilket har det yngsta manskapet inom hela svenska armén, utgör 21,6 år, under det deremot medelåldern vid Elfsborgs regemente, som har äldsta manskapet är 35,2 år. Summan af manskapsstyrkan vid Svea artilleri är 838 och vid Elfsborgs regemente 994. De värfvade regementenas medelålder varierar från 21,6 till 25,47 och de indelta regementenas från 25,57 till 35,2. Vid Dalregementet är jemförelsevis temligen ungt folk anställt; nämnda regementes medelålder är 31,6. Af indelta kavalleriregementena är lägsta medelåldern vid Jemtlands hästjägarecorps, 29,77, och högsta vid Smålands husarregemente, 33,0. Fortifikationen och trängen hafva äfven ungt folk. Vid den förra är medelåldern 22,0 och vid den senare 21,83. Af manskapsstyrkan vid svenska arméns stam, som oberäknadt volontärer och spel uppgår till 29,943, äro under 20 år 1,828 man, mellan 20—25 år 8,728, mellan 25—30 år 5,638, mellan 30—35 år 4,144, mellan 35—40 år 3,325, mellan 40—45 år 2,799, mellan 45—50 år 2,433, mellan 50—55 år 986, och mellan 55—60 år 62 man. Hela arméns medelålder är 30,7 år.

Omorganisation af skånska husar- och dragonregementena.
(Forts.)

Hvad nu åldern hos den indelte soldaten beträffar, som fienderna till denna stam så högt klagat öfver, är det, mine herrar, min fulla öfvertygelse, att den s. k. reorganiserade arméns stamtrupp komme att hafva allt för låg ålder och bestå af allt för ungt och outvecklade folk för att kunna utstå ett fälttågs mödor och besvär; de komme ganska snart att fylla sjukhusen och på ett betänkligt sätt nedsätta de stridande truppersnas antal. Det är alldeles orimligt att släppa ut så ungt folk i krig, och jag tviflar på, att försöket skulle slå lyckligt ut. Hvad deremot den indelta armén beträffar, som bestått i mellan 2 och 3 hundra år, som utkämpat de svåraste strider och uthärdat de otroligaste ansträngningar, har det visat sig, att en högre ålder än den, som författarne till de moderna organisationsförslagen förordat, är den rätta och önskliga. Den indelte soldaten af allmogen är, mine herrar, vid 40 och 50 års ålder ännu fullt arbetsduglig och således äfven lämplig att gå ut i fält, men jag tror, att ynglingar på 20 å 23 år snart skulle duka under för ett fälttågs mödor.

Man har gjort mångfaldiga anmärkningar mot vår indelta armé; jag vill nu här upptaga några till besvarande, på det att mina åsigter i denna fråga måtte vara till påseende och begrundande i dagens protokoll.

Vid 1889 års Riksdag framstälde Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen förslag om det indelta kavalleriets sättande på vakans och ersättande med värfvade kavalleritruupper; således ungefär samma förslag som statsutskottet nu framställt rörande de skånska indelta kavalleriregementen, hvilket kammaren nu har att afgöra. De anmärkningar, som dervid af departementschefen framställes mot det indelta kavalleriet, voro hufvudsakligen:

»1:o) att, då de senare årens framsteg inom vapenteknikens område, hvilka satt artilleriet och infanteriet i tillfälle att i hög grad öka sin verkningsförmåga, blott till ringa del kommit kavalleriet till godo, sistnämnda vapen endast genom en omsorgsfullare utbildning af manskapet och förbättring af hästmaterielen kunde bibehålla sin

Omorganisa- ställning gent emot de förra och sätta sig i stånd att lösa sina allt
 tion af mer försvårade uppgifter;
 skånska 2:o) att i afseende på den viktiga bevaknings- och rekognoscerings-
 husar- och tjensten det indelta rytteriet icke längre kan anses motsvara de au-
 dragon- regementena. språk, den nutida krigskonsten ställer på kavallerivapnet.

(Forts.)

3:o) att olägenheten af bristande utbildning endast kan afhjelpas genom en förändrad organisation, i hvilken staten själf besörjer rekryteringen och, i den mån tillgångarne medgifva, fastställer tjänstgöringstiden till det för utbildningen lämpligaste måttet.

4:o) att under nuvarande förhållanden ej heller hästmaterielen kan hållas i det skick, som motsvarar tidens fordringar; att den på rusthållarne beroende remonteringen är ojemn, samt att dressyren är brådstörtad och, innan den avslutats och den unga hästens krafter utvecklats, denne återvänder till rusthålllet, för att der vårdas mellan mötena.»

Jag aflemnade år 1883 en ganska omständlig motion, som afsåg försvarsverkets omdaning och hvilken var ett svar och en kritik på det år 1883 framlagda kongl. arméorganisationsförslaget. Dervid upp- tog jag till besvarande alla de anmärkningar emot indelta armén i allmänhet, som jag då kunde sammanföra från olika fiender till samma armé. Jag skall be att här få uppläsa dessa korta anmärkningar emot den indelta armén, för att derigenom visa, att jag icke vill undanhålla kammaren äfven i fiendtlig riktning och emot mina åsikter gående anmärkningar emot den indelta armén. De väsentligaste anmärkningarne äro följande. Indelningsverket är en ojemnt drabbande tunga, hvilken, ursprungligen ojemnt tryckande, under tidernas lopp blifvit det ändå mera genom de rustning och rotering underkastade egendomarnes oförändrade värden¹⁾

De rust- och rotehållare åliggande onera äro, i synnerhet för de förra, i vissa delar obestämda och kunna föranleda tvister¹⁾.

Indelta soldatens tjänstgöring är dyr, emedan, oaktadt han har sin lön (torp och öfriga förmåner, antingen han tjänstgör eller icke), han skall lika fullt under tjänstgöringstiden underhållas, hvarigenom således lönen då blir ett tillskott, hvilket väl icke drabbar statsverket, men likväl i statsekonomiskt afseende är en kostnad, som måste beräknas¹⁾.

Ryttare och kuekt, i synnerhet den förra, äro i viss mån beroende af rust- och rotehållarne¹⁾.

Den åt indelta stammen en gång gifna styrka kan icke mer än i ringa mån genom byrotering ökas, fastän beväringens växande styrka kunde göra en betydlig förstärkning nödvändig¹⁾.

Soldaten har en lång tjänstledighet, hvarigenom hans krigsbildning lider¹⁾.

Soldatens obestämda tjänstetid kan stundom föranleda: antingen att han tjener längre än han är fullt tjänstbar, eller ock, afskedad, lider uöd¹⁾.

Att nationen, genom indelta armén, som uppsättes och underhålls af landskapen, kunde anse sig i någon mån frikallad från

¹⁾ Se komiterades för landtförsvaret underdåniga betänkande af den 12 maj 1865. Del. I, pag. 38.

vapenpligt, anse landets försvar egentligen tillkomma de indelta trupperna och betrakta beväringen ej såsom en del af armén, utan endast såsom en i nödfall användbar utväg att stärka försvaret¹⁾.

Att den indelta hären efter hand blifvit alldeles otillräcklig för landets försvar.

Att hvarje försök att, med dess bibehållande, i väsentligare mån utvidga den allmänna värnpligten, skulle utgöra ett ingrepp i den oprivilegerade jordbrukarens otvifvelaktiga rätt till frihet från ytterligare utskrifning.

Att, äfven om sådant läte sig göra, åt indelta hären dock icke skulle kunna gifvas den utsvällningsförmåga, den utbildning och förlängda öfning, som med skäl kunde fordras af en befälskader och stamtrupp, utan att indelningsverkets grunder derigenom förtrycktes, samt dess söndersplittring eller upphäfvande deraf ganska snart blifve en oafvislig följd.

Likartadt blifve resultatet, om man försökte jemna indelningsverkets olika tryck på den dermed belastade jorden eller, ännu hellre, fördela och utvidga detsamma lika på alla egovärden och beskattningsföremål.

Man har ansett indelningsverket icke vara af natur att kunna utgöra den källa, ur hvilken en här af värnpligtige skulle hemta sitt befäl, och den indelta armén dessutom alls icke tillräcklig för att åt beväringstyrkan kunna lemna kader och beställningsmän²⁾.

Man har anmärkt den indelta arméns totala brist på reservtrupper, ty såsom sådana kunna icke betraktas vara beväringssynglingar med deras korta öfningstid, som icke på långt när medgifver att bibringa dem den militära skicklighet och disciplin, som för kriget äro oungångligen nödvändiga³⁾.

Vår armés indelning och förläggning under fred är alltför litet motsvarande armén på krigsfot för att icke ytterligt försvåra mobilisering, på hvars hastiga verkställande hoppet om en anfallande fiendes tillbakavisande så väsentligen hvilat⁴⁾.

Olägenheten af de ovissa besvär, som nu äro med soldatens aflönande förenade, drabbar tyngst strörotarne, för hvilka bördan af soldatens underhåll mångenstädes genom dem betydligt förökas, och hvilkas klagomål i detta afseende ej kan förnekas giltighet⁵⁾.

Ehuru indelningsverket i vidsträckt delar af landet är älskadt och af jordegarnen betraktas såsom ett lämpligt sätt att utgöra en del af deras utskylder till staten, förnimmer man i andra orter öfver detsamma en femligen allmän klagan. Der detta är förhållandet, anföres såsom hufvudsakligt skäl, att indelningsverket medför en i viss mån obestämd utgift, olika på skilda orter och äfven inom samma ort, under olika pristäförhållanden⁶⁾.

¹⁾ Se komiterades för landtförsvaret underdåniga betänkande af den 12 maj 1865. Del I, pag. 38.

²⁾ Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lagar angående allmänna värnpligten, härordningen m. m. den 16 januari 1875, pag. 35—36.

³⁾ Särskilda utskottets vid 1869 års riksdag utlåtande n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående landtförsvarets organisation, pag. 14.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*

(Forts.)

Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.

(Forts.)

Alla dessa anmärkningar har jag tagit ifrån offentliga handlingar och förslag af utaf Kongl. Maj:t nedsatta komitéer och jag ber, att i protokollet måtte angifvas alla de ställen, hvilka här i min motion finnas angifna, hvar dessa anmärkningar skola återfinnas.

Om de få af herrarne, som följt med mitt yttrande angående dessa anmärkningar emot indelningsverket, noga eftertänka dessa anmärkningars vikt och betydelse, finna de lätt, att de flesta af dem, som äro befogade, kunna helt och hållet upphöra i den mån, som indelningsverkets börda aflyftes från de nu dermed tyngda jordegendomarne och öfverflyttas på staten allena. Då kunna, som sagdt, de flesta af dessa befogade anmärkningar emot indelningsverket helt och hållet försvinna. Ty när statsverket, d. v. s. alla statens skattdragande, hvar och en i sin mån bestrider den indelta arméns aflöning och underhåll, eger regering och Riksdag, om penningmedlen användas rätt, att bibehålla den indelta soldaten i tjänst, så länge han anses vara fullt stridsduglig, och sedan afskeda honom.

Det finnes intet knot från rust- och rothällarnes sida för ökade öfningar, för förändrade persedlar, för underhåll och träning af den s. k. hästmaterielen (jag erkänner att detta är ett besynnerligt ord, som här blifvit af krigsstyrelsen accepterad) och då försvinna således de flesta af de anmärkningar, som nu blifvit gjorda och hvilka äro alla, som jag intill år 1883 kunnat uppspara såsom utgörande ett klander emot den indelta armén.

Jag vill vidare påminna herrarne om de stora bedrifter, som vår indelta armé gjort, d. v. s. endast de stora krig och fälttåg, som den bevistat, efter en uppgift, som kallas: »Krigs- och Fredsförrättningar rörande Sverige arriverade sedan 1660 åhrs fred. I genom hvilken Skåne med hosgräntzande förut Danska Provincier vidblef ofvannämnde Kronas tillhörighet. Under förloppet af 130 åhr från epoquen 1660 till sista fredsslutet 1790, som Sverige varit bekrigat af Tretton särskilta magter, kan (om medium tages medelst denna periods lika dehning dem emellan) räknas att det blifvit fiendteligen ansatt hvart 10:e åhr. Afvenså om fredsåhren 94 delas lika igjennom här antecknade Krigs utbrott, framkommer till medium 10⁴/₉ åhr, som hänleder i det närmaste till samma resultat.»

Gör man samma räkning för de 100 åren före Karl XI, så finner man ej mindre än 76 krigsår mot 24 fredsår. Således: af 230 år mer än ett helt sekel af krig och fejd! Hvilka mödor och uppoffringar, hvilka strider och pröfningar, sorger och lidanden, nöd och elände, hvilka förluster af gods och blod, som det lilla svenska folket under dessa tider måst utstå!

Hvad visar deremot tiden efter 1790? Jo: 6 krigsår mot 90 fredsår, af hvilka ej mindre än 72 komma på den fredsperiod, i hvilken vi lefva. Hvilken lycka och välsignelse! Ja, en lycka så stor, att hvarje tänkande man, som något känner historien, måste med ångslan göra sig den tysta frågan: »huru länge kan väl detta räcka?»

Rättvisa och billighet hade bort uppmana vederbörande myndigheter att, då de börja upplösa vår indelta här, äfven loforda dess uppförande och redogöra för hvad han uträttat för fäderneslandets

storhet och ära. Snart skola, tack vare nuvarande bemödanden på flere håll att tillintetgöra vår indelta krigshär, arftagarne af denna krigshärs minnesrika bragder måhända nödgas nedlägga inför statsmagtarna sina segertyngda fanor och standar. Sannolikt komma ej de nu, tid efter annan, föreslagna värnpligtiges beväringssataljoner att kunna med lika ära och framgång föra de genom århundraden lagerprydda fälttecknen i framtida strider. Under mer än 200 år hafva våra indelta regementen, under långvariga krig, genomgått Europas flesta länder, företrädta af *ryktet*, följda oftast af *segern*, alltid af *äran*. På hundradetals slagfält förvittra de tappres ben och de från träldom befriade folken höja ännu i dag jubelsånger och uttala sköna minnesord öfver sina befriares grafvar. Få äro de minnesrunor, som våra forskare tecknat i häfderna öfver dessa krigarskaror, hvilka under våra store konungars och härförars befäl på ett lysande sätt häfdat Sveriges ära och auseende, försvarande vårt oberoende och vår frihet. Det blefve för tidsödlande att vid detta tillfälle uppnäma alla de förnämsta drabbningar, stormningar, belägringar och andra krigstillfällen, som vår indelta krigshär bevisat och alla de slagfält de genomdränkt med sina tappres blod. Må de få ord, jag nu uttalat, påminna Sveriges folk och dess ombud, att den indelta krigshär, de nu ega och snart måhända sjelfvilligt skola för alltid förlora, är det säkraste värdet mot främlingars våldsamma angrepp, det bästa skydd mot inre oordningar och för bevarande af lagligt lugn och samhällets fredliga utveckling, samt det pålitligaste stödet för vår lagbundna konungamagts orubbade fortvaro.

På grund af hvad jag nu yttrat, anhåller jag om afslag på den ifrågavarande punkten.

Herr statsrådet friherre von Essen: En af de väsentligaste olägenheter vid det indelta kavalleriet, en olägenhet som erkännes af alla kavallerister, är svårigheten att nu för tiden kunna skaffa hästar, som äro fullt tjenstdugliga. Rusthållarne hafva allt mer börjat se på nödvändigheten att hushålla vid inköp af remonter. Förr var det en hederssak för rusthållarne att försöka skaffa hästar som de kunde anse sig hafva heder af — men på senare tiden har denna känsla försvunnit och hästar köpas vid det indelta kavalleriet för det billigaste priset och med största afseendet fäst på att de föda sig väl. Följden blir, att kavalleriet blir sämre beridet och i jämförelse med utlandets kavalleri står det svenska indelta kavalleriet i afseende å hästmateriel betydligt tillbaka, detta otvifvelaktigt beroende på det indelta kavalleriets remonteringsätt. Detta återverkar på hästafveln icke oväsentligt; ty så länge den sortens remonter eftersträfväs och köpes till lägsta möjliga pris, kommer uppfödningen af remonter att blifva mindre eftersträfvansvärd, och det har äfven mer och mer visat sig en verklig brist på dugliga remonter just på grund af detta remonteringsätt. Följaktligen har jag tagit mig friheten förorda att staten skulle remontera. Detta skulle ju kunna ske så, att staten remonterade, utan att kavalleriet sattes på vakans, derigenom att rusthållaren blefve förbunden att lemna en viss fastställd och bestämd afgift för nummerhäst, hvarefter staten erlade det högre pris som kunde

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

*Omorganisatio-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.* konnna i fråga. Men här gäller nu icke detta utan det skånska kavalleriets sättande på vakans, som utskottet föreslagit. Detta skulle således beträffande hästbesättningen bliwa till fördel, och hvad truppen beträffar, så är det gifvet att med åtta års tjenstetid lemnar denna trupp ett mycket godt och eftersträfvansvärdt materiel vid mobilisering, hvilket icke är förhållandet med den trupp, som tjenat många år vid det indelta kavalleriet. Man kan ock säga, att en indelt ryttare tjenar för länge för att vara fullt fältduglig kavallerist; denna anmärkning göres ock af sakkunnige. De två skäl, jag tagit mig friheten anföra, äro ganska afsevärda.

(Forts.)

Rekryteringen torde ej heller vara så synnerligen svår. I Skåne rekryteras nu utan torp, så att någon väsentlig förändring i det hänseendet blef det icke; och den tillökning i rekryteringen, som skulle uppstå derigenom att det blefve kortare tjenstetid, beräknas icke till mer än 126 man årligen. I en sådan folkrik provins som Skåne lär det icke ligga något hinder i vägen för anskaffningen, och man är väl icke så skuggrädd, att man för detta ändamål behöfver någon garantilag. Det är således ett godt förslag, enligt min tanke, ett förslag som utan tvifvel både gagnar kavalleriet och kanske allra bäst i denna dag bringar den stora frågan till lösning, ty det är icke utan att sympatierna för detta förslag äro ganska starka i Andra Kammaren, och jag tror, att ett afslag från Första Kammaren skulle verka menligt. Det hänger kanske på en eller annan röst, som just på grund af ett sådant afslag icke skulle komma att afgifvas för det stora förslaget, och detta tror jag, de fleste ledamöterna i Första Kammaren icke skulle önska riskera.

Slutligen ber jag att, beträffande öfriga fördelar, som skulle vinnas genom utskottets förslag, också få nämna, att, såsom det nu är stäldt, så har bevärningen inga hästar till sin disposition, utan då de skola lära sig sitta till häst, och då det öfvas hästexercis måste man hyra hästar af rusthållarne. Dessa äro naturligtvis icke skyldiga att lemna hästarne utan att få betaldt, och de taga också 75 öre pr dag; efter 90 dagars öfning beräknadt skulle det blifva en ganska betydlig utgift. Det är visserligen sant, att de icke behöfva hästar hela tiden, dessa äro dessutom upptagna under regementsmötena, men en del af tiden måste de alltid hafva hästar. För öfrigt är det icke sagdt, att rusthållarne städse nöja sig med 75 öre. Men, äro hästarne statens, står det staten fritt att låta bevärningen begagna hästarne under den tid de kunna behöfas och draga nytta af dem; detta är en väsentlig ekonomisk fördel. På grund häraf anser jag förslaget fördelaktigt och att det vore politiskt klokt, om Första Kammaren antog det-samma.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Det förslag som här är före hör till de stora förbättringar, statsutskottet anser sig hafva gjort, och jag har nu äfven hört en ledamot af regeringen tillstyrka detsamma, men det oaktadt måste jag ställa mig mot det och yrka afslag. Då det 1885, vill jag minnas, först var fråga om den s. k. nya värningen — denna skulle, såsom vi veta, ske på två år, hvarefter kom rekapitulationer på tre år hvar gång, så att medel-

tjenstetiden skulle blifva sex år — tillät jag mig göra åtskilliga invändningar deremot och citerade ett yttrande af en gammal dåvarande chef för ett värfvadt regemente, hvilken hade sagt att »det går icke». Nu har det tillämpats i sex år, och vi skola se till huru det ser ut vid de regementen der det varit infördt.

Jag har här en officiel tabell från kommandoexpeditionen, som visar ställningen den 1 januari 1892; naturligtvis kunna siffrorna variera något från ena månaden till den andra, men någon väsentlig olikhet kan det icke vara. Det visade sig temligen snart, sedan den nya värfningen infördes, att det icke erhöles nog rekapitulanter; de uteblefvo, folket ville icke binda sig för längre tid, och man fick icke så många som behöfdes för att hålla truppen fulltalig. För att nu icke vakansernas antal skulle stiga alltför mycket, måste Kongl. Maj:t medgifva att den *årliga* värfningen ökades öfver planen. Naturligtvis växte derigenom de två första åldersklasserna, som ligga inne i tjänstgöring, och dermed äfven kostnaden högst betydligt. Vidare inträffade, såsom ofta är fallet vid garnisonerade regementen, att en del af det permitterade folket, äfven af rekapitulanter, icke kunde skaffa sig sitt uppehälle under vintern och för att de icke skulle gå förlorade, måste man intaga dem i kasernen och gifva dem åtminstone kläder och föda; äfven detta kostar penningar. Låtom oss nu se hurudan ställningen var den 1 januari vid kronprinsens husarregemente, göta artilleriregemente och vendes artilleriregemente. Vaxholms artillericorps går sämre. Hvad svea och göta trängbataljoner beträffar, så äro de under uppsättning och kunna således icke medtagas i beräkningen. Vid kronprinsens husarer, der styrkan utgör 600 man, skulle således med sex års tjenstetid de två första åldersklasserna utgöra omkring eller något öfver 200 man i tjänstgöring; i stället voro den 1 januari intagne 369 man, således nära 60 procent. Vid vendes artilleri voro intagne 666 man, i stället för 366 man, således 60 procent; vid göta artilleri 689 i stället för 374, eller äfven der 60 procent. Deraf kan man sluta till, huru kostnaden ställer sig.

Ser jag åter efter huru förhållandet är med rekapitulanter, så finner jag, att vid kronprinsens husarregemente, der rekapitulanterna borde vara omkring 400 eller två tredjedelar af styrkan, äro de icke mer än 146; vid vendes artilleri, der de borde vara 730, äro de icke flere än 222, och vid göta artilleri, der de skulle vara 748, icke flere än 218. Man finner således, att rekapitulanterna stanna vid 19, 20 och 24 procent i stället för omkring 60 procent. Detta visar, huru illa det går med värfning på lång tid. Värfning på kort tid går bättre i synnerhet i de större städerna, och vakanserna blifva der icke så talrika. Skälet är att de, som taga värfning, äro unga pojkar och hafva anspråk på nöjen och tidsfördrif på lediga stunder af ena eller andra slaget, somliga goda och andra dåliga, somliga gå på frälsningsarmén eller andra ställen. Annorlunda är förhållandet t. ex. i Vaxholm, der inga sådana tillfällen gifvas; der går värfningen icke, men vid kronprinsens husarregemente, som är förlagd i de två betydande städerna Helsingborg och Malmö, går den för sig. Vidare vill jag, i fråga om huru gammalt folket är som värivas, anmärka, att det är mest 17 å 18 års pojkar; det är således alltför ungt folk, de

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*

(Forts.)

äro icke ens utvuxna och skulle i händelse af ett krig icke hafva krafter att utstå ett fältlifs mödor o. s. v. Man får icke annat folk, utan är tvungen att taga dem så unga; det kan icke hjälpas. Följden blir, att, då de ej rekapitulera, äro de uttjenta vid den ålder, då de inträda i beväringensåldern. Och under de år, då de till följd af beväringenslagen äro skyldiga att vid mobilisering stiga in i ledet, hafva de glömt hvad de flera år förut öfvat; hvad duga de till som kavallerister, då de icke sutit till häst på 6 å 8 år?

Vid den nya värfningens införande förespeglades äfven i statsrådsprotokollet de stora besparingar, ända till en half million, som derigenom skulle åstadkommas. Denna halfva million har fullkomligt försvunnit, den finnes icke ett spår af. Jag sluter häraf, att dessa beräkningar öfver den blifvande kostnaden för de nya rytteriregementena ej kommer att slå in, utan att kostnaden i verkligheten blir vida högre, om ej truppen skall få allt för många vakanta nummer.

Det ligger i sakens natur, att den värfvade soldaten har ökade anspråk utöfver hvad den indelta och beväringen har. Just därför att han är frivillig, går han icke i tjänst, med mindre han får det bra stäldt. Han vill äta bra och kläda sig väl. Till följd deraf har också den svenska soldaten större portion och är bättre klädd än soldaten i något annat land med undantag af möjligen Norge. Den värfvade soldaten nöjer sig ej numera med samma tarfliga kost och dåliga beklädnad som fordom. Vill man locka unga drängar att taga värfning, så måste man ställa ganska treffligt och rikligt för dem, och anspråken växa med hvarje år.

Det har redan under förmiddagens diskussion af andra talare blifvit framhållet, huru litet man vinner i verklig öfning för den värfvade ryttaren utöfver hvad den indelta nu erhåller. De 23 dagarnes årlig öfning, som de skola få efter den första rekrytöfningen, äro icke tillräckliga. Dessutom måste Kongl. Maj:t emellanåt sammandraga större truppstyrkor till öfning vissa tider på året, de s. k. höstmanövrerna, för att öfva folk och befäl. Dessa öfningar på hösten utgöra en svårighet ur synpunkten af rekapitulation och rekrytering, som genom dem mycket försvåras. Ovisst är, om deras kapitulationsvilkor skola innehålla, att sådana sammandragningar till större öfningar skola inberäknas i de 23 dagarne eller tillkomma utöfver dem. Tydligt är, att i senare fallet, som dock måste vara det rätta, inverkar dessa extra sammandragningar till ökande af mannens obenägenhet att binda sig för flera år. Herr finansministern är så sangvinisk att han tror, att ingen garanti behöfves; jag tror motsatsen.

Statsutskottet har också helt försigtigt mot sina ledamöter på venster sida om bordet endast talat om de inflytande vakansafgifterna. Det är väl här egentligen fråga om en verklig afskrifning, ty någon sådan vakansafgift inflyter icke; rusthållaren får sina pengar tillbaka och kronan får betala motsvarande summa, men i alla fall är siffran 300 kronor per nummer tillsammans med de 104,500 kronorna, allt hvad Kongl. Maj:t har att röra sig med. Hvart tager då den garanti vägen, som grundlagen satt, i fall man utbyter indelningsverket mot en annan organisation? Den försvinner totalt. Det blir helt och

hållet en penningfråga. Det kommer att hänga på de gemensamma voteringsarna, huru vida Kongl. Maj:t får pengar att hålla uppe truppen eller icke. Huru det då kan komma att gå, hafva vi sett uppdagadt i Andra Kammaren. Då anslaget till skeppsgossarnes beklädnad icke räckte till, så ville man att Kongl. Maj:t skulle minska skeppsgossarnes antal. På samma sätt kan det gå här; om de medel, Kongl. Maj:t fått till sitt förfogande för ändamålet, icke räcka, så får han minska truppen; det gör detsamma om det blir hundra man mer eller mindre på regementet, bara penninganslaget ej öfverskrides. Som vanligt i detta betänkande, har statsutskottet i dessa frågor vikit undan, om jag så får säga, för dessa penningfrågor. Dit hör äfven frågan om nya etablissement för de nya värfvade regementena. Jag erkänner, att kostnaden i det afseendet är betydlig; den upptages till 615,000 kronor. Utskottet resonerar sig emellertid till, att en stor del af denna summa kommer att behövas till förbättring af de nuvarande etablissementen, och afdrager så dessa medel, men i alla fall kvarstår, att den stora summan behöfves till förändringars utförande. Vakanssättningen lärer skola börja genast — men nyuppsättningen blir svår utan kaserner och hästdepoter. Faktiskt behövas dock de 615,000 kronorna, och sannolikt kommer Kongl. Maj:t till Riksdagen på nytt och säger sig behöfva penningar för att sätta etablissementen i ordning, innan han kan värfva folk; och förr än detta sker kan Kongl. Maj:t ej heller gå in på att förderfva de nuvarande regementena genom att sätta dem på vakans.

I afseende å organisationen vill jag göra en mindre, ehuru icke alldeles oviktig, anmärkning, angående dessa två s. k. stora regementens bibehållande på 10 sqvadroner. Detta är ett fel; de borde delas på 4 regementen af 5 sqvadroner. Vid manövrer på skånska slätten kanske det skulle gå för sig, men i mellersta Sverige skulle 10 sqvadroner mycket sällan kunna manövrera under en befälhafvare; 5 sqvadroner äro der allt hvad en chef kan komma ut med att leda. Dessa regementen borde således hvar ett delas på två om 5 sqvadroner hvardera. Men detta har ej skett, därför att det skulle kosta pengar.

Vidare talas om att flytta en sqvadron af kronprinsens husarregemente till lifgardet till häst. Det är förslaget i betänkandet, men står icke i klämman. Denna sak kunde ske, men någon åtgärd i den riktningen har icke förslagits, utan man har inskränkt sig till att tala om den i motiverna.

Slutligen kommer hela denna omorganisation att draga ganska lång tid att genomföra. Min öfvertygelse är, att detta förslag förnämligast väckts för att dermed vinna bifall af rusthållarne i Skåne; detta är enligt min tanke det hufvudsakliga skälet. För min del yrkar jag afslag och kommer, om det behöfs, att drifva saken till votering.

Herr Lundin: Jag har begärt ordet på den grund, att jag såsom en varm vän af det indelta kavalleriet anser, att ju mera det plockas sönder, desto sämre blir det. Detta vore nu ett sätt att göra

Omorganisa- Skåne likställt med de provinser, som varit så lyckliga att få sina
tion af nummer satta på vakans. Jag säger ej detta därför att jag afundas
skånska någon.
husar- och
dragon-
regementena.

Jag tyckte mig nyss höra herr statsrådet nämna något om att staten skulle upphandla hästar. Jag tror nog, att detta skulle gå för sig i Skåne, men om vi tänka på följden af ett sådant beslut, så blefve den att hästarne måste utackorderas, och tänker jag på deras behandling, så måste jag beklaga detta på det högsta. Af en ledamot af statsutskottet hafva vi fått höra, att det finnes vissa provinser, der man utackorderar sina fattighjon för det billigaste priset. Det är visserligen mycket sorgligt att så tillgår, men jag beklagar ännu mer att våra djur skola på det sättet behandlas, utackorderas och van-skötas. Menniskan kan klaga, men djuret kan icke klaga, och det är därför det upprör känslan i så hög grad att se ett djur illa behandladt, och sådant är jag motståndare mot. Jag är förvissad om, att i fall staten uppköpte hästar, och de rustande finge dessa att vårda, så skulle vården blifva likadan som hittills; man skulle anse dem som sin käraste egendom och vårda dem med ömhet. Det är en glädje att se, då man kommer till samlingsställen, huru väl värdade hästarne i de flesta fall äro. Men på hvilken ståndpunkt står vårt kavalleri i detta hänseende på andra ställen? Jo, mängen gång skulle man tycka sig se usla åkarhästar framför sig. Hvad skola vi under sådana förhållanden begära, att vårt kavalleri skall duga till under manövrer? Grundskatternas afskrifning har nu blifvit en stående fråga, och en ifver gör sig gällande att begagna sig af hvarje tillfälle, som erbjuder en möjlighet till lösning af densamma. Men denna olyckliga sammankoppling med försvarsfrågan har gjort, att vi riksdag efter riksdag stå på samma punkt, och det är sorgligt, att så skall vara förhållandet. Jag tycker, att så länge vi hafva indelningsverket kvar, hafva vi en grund att bygga på. Detta var äfven hvad en ärad talare på förmiddagen sade, och han tillade värnpligten; någon annan grund än dessa två att bygga vårt försvar på finnes icke. Vilja vi hafva ett försvar inom landet, måste vi hålla på detta. Yttrandet — hvilket jag tänkte instämma uti — fälde af herr Abelin, en man, till hvilken jag blickar upp med den största vördnad och hvars bepröfvade sakkännedom i denna bransch säkerligen förmår de fleste att sluta sig till den tanke, som af honom uttalades.

Här har jag hört mycket klagan af många personer mot statsutskottet. Men jag vädjar till denna värda kammare: är det möjligt för statsutskottet eller något annat utskott att åstadkomma ett utlåtande, som är alla till nöjes? Jag vågar svara nej. Då skulle vi vara så lyckligt lottade, att egoismen vore försvunnen hos individen, men så länge den finnes kvar, och det kommer att blifva till evärdeliga tider, så länge är det omöjligt. Jag böjer mig således för statsutskottet. Men då jag icke är ense med utskottet om sjelfva grunden, utan snarare skulle bifalla Kongl. Maj:ts förslag och afslå utskottets, skall jag stanna vid att icke göra något yrkande. Men jag har velat uttala min tanke, och att jag icke kan vara med om det föreliggande förslaget om indragning eller kavallerieruas sättande på vakans.

Friherre von Kræmer: Så mycket har här blifvit yttradt emot denna punkt, att jag ju icke, med det ansvar som på mig hvilar, kan undgå att söka någorlunda i detalj besvara detsamma. Jag trodde icke på förmiddagen, att man skulle behöfva på det sätt förfara, att bemöta alla anmärkningar, som gjordes. Jag trodde att ställningen här var sådan, att herrarne, med blick för det stora och fördelaktiga af förslaget i sin helhet, icke skulle fästa sig så mycket vid en eller annan detalj-anmärkning, ty hvad är väl i denna världen fullkomligt? Jag finner dock, att det icke går an att på det viset uppfatta saken, utan jag måste, med risk att pröfva herrarnes tålmod, någorlunda följa anmärkarena i spåren.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

Friherre Klinckowström har här velat göra, sade han, ehuru icke med de orden, sitt politiska testamente. Han fruktade, att han icke flere gånger skulle få vara med om den förevarande frågan, därför har han velat till protokollet anföra de åsigt, som fallit honom in i dag, och ytterligare påminna kammaren om, hvad han vid flerfaldiga tillfällen förut har sagt. Det är ju en ganska värderik handling för kommande tider! Jag tror dock, att den inom ett eller annat årtionde skall komma att betraktas mera såsom ett kuriosum, fast än af värde såsom en tidsbild.

Den ädle friherren talade om guardias civiles i Spanien. En dylik institution blefve, sade han, nödvändig här, då man afskaffade den indelta armén, ty eljest skulle den allmänna säkerheten vara hotad. Jag har varit i tillfälle att se dessa guardias civiles, ganska lustiga figurer att se på, med sina snedskurna galonerade morgonfrackar och sina trekantiga napoleonshattar, satta på tvären, patrullerande utefter landsvägarne 2 och 2, väpnade med karbiner — en och en tordes de icke gå, sade man mig — för att upprätthålla säkerheten för diligenser och andra vägfärande i detta de romantiska röfvarhistoriernas land. Jag tror dock icke, att vi komma så långt, att dylika romaner utspelas på våra landsvägar. Vårt klimat torde, för att tala allvarsamt, för alla tider lägga hinder i vägen för röfvarväsendets uppblomstring, äfven om det skulle, såsom jag tyckte han antydde, vara en inhemska näring, som borde uppmuntras.

Men icke nog med dessa gendarmers öfverflödighet. Det om dem anförda tycktes mig vara ett praktstycke ibland dessa kalkyler, som anställas angående de kostnader, som af utskottets förslag skulle föranledas. Friherre Klinckowström antog att vi skulle behöfva 5,000 sådana vägvaktare, som skulle kosta 2,000 kronor stycket, hvarifrån det var lätt att sluta sig till, att försvarsverket derigenom skulle drabbas af en kostnad utaf 10 millioner. Jag hemställer till eder, mine herrar, hvad värde en sådan kostnadsberäkning har? Friherre Klinckowström anförde såsom ett stöd för att en sådan gendarmcorps skulle behöfvas, att vid strejker och dylika tillfällen hade trupper af indelta regementen burit sig utmärkt åt, och om man nu skulle upplösa indelningsverket, skulle man icke hafva några att skicka dit. Jag vill påminna om, att då den första stora strejken utbröt i Sundsvalls-trakten år 1879, kom ordre till andra gardet, vid hvilket jag då tjänade, på middagen, och samma qväll afgingo tre fältkompanier med full utrustning af gevär, skarp ammunition,

Omorganisa- tion af skånska husar- och dragon- regementena. full packning och proviant under befäl af dåvarande major Lagerberg. Troligen är en person här närvarande, som kan intyga, att dessa värfvade soldater på ett utmärkt sätt fullgjorde sina skyldigheter vid detta kinkiga tillfälle.

(Forts.)

Vidare talade friherre Klinckowström om alla de statskupper i nyare tider, som blifvit gjorda af värfvade trupper, såsom i Brasilien och Gud vet icke allt hvar det var. Och han drog deraf den slutsatsen, att de indelta trupperna vore så mycket bättre. Naturligtvis hafva de indelta trupperna icke gjort några uppror i främmande länder af det enkla skäl, att man icke har några indelta trupper i dessa länder. Deremot hafva indelta trupper deltagit i en statshvälfning här i Sverige. Ingen torde hafva glömt vestra arméns marsch på Stockholm 1809, utan att jag på ringaste sätt dermed vill antyda, att icke denna statshvälfning var berättigad och af förhållandena påkallad.

»För ungt folk», sade friherre Klinckowström. Han tycker icke om de unga; 50-åringarne anser han vara bättre än 21-åringarne. Det är ju möjligt, att vid mera fredliga arbeten 50-åringarne kunna hafva fått en större erfarenhet, men om det är fråga om att utstå strapatser, då äro unga, friska kroppar utan tvifvel att föredraga framför 50-åringarne.

Hvad särskildt angår den trupp, hvarom här är fråga, tviflar jag på, att man med fullt allvar vill påstå, att 50-åringarne äro lämpligare ryttare än 21-åringarne, i synnerhet om de varit i många år permitterade.

Vidare uppräknade friherre Klinckowström en mängd af de slagfält, der de indelta trupperna med sträckta pallascher segerrikt rusat fram. Mine herrar, det är sant att de ursprungligen voro indelta, dessa trupper, men kan man verkligen efter ett 30-årigt krig kalla dem indelta? Hade de icke förlorat denna karakter? Voro de icke slutligen helt enkelt en stående armé? Hvar och en vet dessutom, att ehuru de svenska beståndsdelarne satte sin trofasta stämpel på Gustaf Adolfs och Torstenssons arméer, så bestodo de dock till största delen af på platsen legdt folk. De slogos dock utmärkt till följd af den långa öfningen under det långa kriget. Men jag lemnar nu friherre Klinckowström.

Friherre Leijonhufvud gaf oss en uppgift angående vakanserna, som jag tyckte var temligen sväfvande. Jag får påminna kammaren om, att vid utskottets betänkande är fogad en uppgift, grundad på fullt officiella och flerfaldigt bestyrkta meddelanden angående tillståndet i detta afseende. Det är både grafiskt uttritadt och i skrift angifvet. Vakansantalet, sådant det i medeltal var för åren 1887—1891 vid Svea lifgarde och de regementen som hade den gamla sortens värfning, skall jag icke besvära herrarne med att påminna om. Vid de regementen, som hafva det s. k. nya värfningssättet, d. v. s. då manskapet ligger inne i 2 år och står kvar i 4 år, emot en ersättning af 80 kronor per man, för en månads tjenstgöring, vid dem har värfningen slagit så ut, att vid kronprinsens husarer voro, i medeltal för 10 år, af 580 nummer 10 vakanta. Det torde vara mycket mera pålitligt att sålunda taga ett medeltal än att taga en tillfällig dato,

såsom den 1 januari eller den första i någon annan månad, såsom friherre Leijonhufvud gjorde, ty då kan det vara en särskildt ofördelaktig vakansställning. Det af mig nämnda medeltalet torde vara fullt opartiskt och det visar mer än något annat, huru sannolikt det är, att rekrytering och värfning skulle låta sig göra i de delar af landet, der folket älskar hästar och älskar att rida, der de äro, som man säger, födda till häst och der det just därför är så lätt, och antagligen lättare än annorstädes, att verkligen effektuera denna värfning, hvilket, i parentes sagdt, må vara ett ytterligare skäl för att rättfärdiga utskottet, hvarför det velat börja med just dessa regementen. Vid Göta artilleriregemente står det deremot mycket sämre. Der var medeltalet 210 vakanta utaf 1,220 man, således icke mindre än 11½ procent. Det stora antalet vakanta vid artilleriregementena är dock att söka bland dem, som hade påräknats skola rekapitulera. Jag tog nu det vackraste och det sämsta exemplet, på hvilka jag gifvit förklaring, och för att icke för mycket trötta kammaren hänvisar jag för öfrigt till tabellen.

*Omorganian-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

Detta är ett bevis bland många, huru siffror, såsom en ärad talare här en gång sade, kunna grupperas. Jag skulle vilja likna siffror vid dessa kautschukleksaker, som barn — stundom elaka barn — klämma i allehanda former.

Att frälsningsarmén, såsom friherre Leijonhufvud antydde, skulle ingripa gynsamt i landets försvar och underlätta rekryteringen vid kronprinsens husarer, det var mig en öfverraskning. Men det skulle i mina ögon tydliggöra dess värde, hvilket annars har förefallit mig något problematiskt. Skämt åsido kan ju dock hända, att denna armé gör mycket godt bland de klasser, bland hvilka den idkar sin verksamhet, och jag vill visst icke kasta någon stridshandske emot densamma. Men att den skulle göra rätt för sitt namn armé, genom att underlätta rekryteringen, det var öfverraskande!

Det är äfven af friherre Leijonhufvud anfördt, att rekryterna vid kronprinsens husarer skulle vara för unga. Det är för märkvärdigt, huru samma sak ibland är en förtjenst, ibland ett fel! Det är ju känt, att i alla konstruktioner af värnpligtssystem och i det klander, som med anledning af dem blifvit anfördt emot den indelta armén, är det alltid upptaget på den värnpligtiga arméns förtjenst-konto, att der skulle blifva en så liflig omsättning. Det skulle blifva så många af dess soldater att återfinna i beväringens led. Detta måtte väl i högsta grad befordras genom att rekryterna äro unga? De blifva ju så mycket längre att påräkna i beväringen. Men, som sagdt, än är en sak ett fel, än är den en förtjenst, allt efter som det för ögonblicket passar i stycket.

De vakanssatta truppers ersättning med värfvade är blott baserad, säger friherre Leijonhufvud, på vakansafgifterna, och det är ingen säkerhet för att ej vakansafgifterna skola kunna upphöra. Jag ber då att få påpeka, att det står i slutpunkten, att vakanssättningen skall fortära så länge erforderliga anslag af Riksdagen beviljas, och anledningen, hvarför vi ej föreslagit bestämdt anslag, är, såsom jag sade på förmiddagen, respekten för grundlagen. Vi hade ej någon motionsrätt dertill, utan vi måste blott, sedan vi

*Omorganisatio-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena*
(Forts.) undersökt hvartill detta belopp komme att gå, antyda det. Emellertid är alltså vilkoret så mycket mera effektivt, ty vakanssättningen fortfar så länge *erforderligt* anslag lemnas. Nu hemställer jag till de herrar, som hafva någon erfarenhet om statsutskottsgöromål, om några anslag hafva varit lättare att få beviljade alltsedan 1885 än de, hvilka uppställes såsom vilkor för båtsmansvakanssättningen och under förbehåll, att så länge dessa anslag beviljades, skulle vakanssättningen fortgå? Om de anslagen disputerades aldrig! — Att skrida till någon effektiv uppsättning af en en gång vakanssatt trupp, det är jag öfvertygad om ej kan komma i fråga, och att dessa anslag alltså otvifvelaktigt fortfarande komma att utgå, derom är jag fullt öfvertygad. Men, säger friherre Leijonhufvud, om än ett ersättande anslag kommer att utgå, sjelfva vakansafgifterna komma att afskrifvas. Ja, hinc illæ lacrymæ, det är deri den stora sorgen ligger, bedröfvelsen öfver att ej rusthållarne i all framtid blifva betungade med att utgifva dessa penningar. Det, som den sidans män omöjligen, huru mycket än tiderna gå framåt, kunna smälta, det är att denna del af folket skall slippa från dessa bördor, de må nu hafva tillkommit på ena eller andra sättet. Denna motvilja mot att vakansafgifterna småningom komma att ersättas med allmänna anslag sammanhänger dock kanske äfven med en tanke, som genomgår de s. k. allmänna värnpligtssystemen.

Herr krigsministern yttrar i statsrådsprotokoll af den 4 januari, »att systemet stam och beväring ur *ekonomisk* synpunkt lemnar mycket öfrigt att önska, då man med detta system för ordnandet af landets krigsmagt måste *köpa* soldater, under det att *landet* med det rena värnpligtssystemet får sådant *för intet*».

Det förefaller mig solklart att det kostar *landet* — märk: *landet* — precist lika mycket, om soldater skaffas genom värfning, genom indelningsverk eller på den rena värnpligtens väg; d. v. s. genom *penningar* uttagna af landet, eller genom *natura-prestationer* uttagna af landet.

Vidare klandrade friherre Leijonhufvud oss på det bestämdaste derför att vi icke, när vi föreslogo de skånska regementenas vakanssättning, på samma gång föreslogo deras fördelning på 4 regementen. Jag tager mig friheten upplysa om, att sådant var ifrågasatt och att vi mycket väl insågo fördelen deraf, om ock den just ej är så fäsligt stor. Den skulle egentligen bestå deri, att det kunde gå lättare att framdeles förflytta ett af dessa fyra kavalleriregementen annorstädes, om man funne det lämpligt.

Men på samma gång friherre Leijonhufvud klandrade oss för de stora kostnader för byggnader och sådant, som skulle blifva en följd af den organisation på fortfarande två regementen, som utskottet föreslagit, är det han framkommer med denna anmärkning. Anledningen hvarför vi undansköto hvarje tanke på denna fördelning var, att det skulle mångdubbla kostnaderna för militäretablissemanten. Friherre Leijonhufvud barmas vidare öfver att i utskottets betänkande visserligen omtalas de kostnader, som skulle orsakas af etablissemanten, men utan att något anslag föreslås. Men, mine herrar, det är som jag säger — denna tråkiga respekten för grund-

lagen. När vi icke hade rättighet att föreslå något i det afseendet, gjorde vi det icke heller. Vi hafva dock sökt uträkna, hvad det kan komma att gå till. Att kostnaderna för byggnader sägas skola blifva mycket större än hvar till vi beräknat dem, måste bero på att friherre Leijonhufvud ej har — hvilket jag icke klandrar honom för, tabeller äro alltid tråkiga — genomläst vår tabell VIII, som innehåller officiell uppgift om hvar till dessa kostnader komma att gå.

*Omorganisati-
on af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

Om herr Lundins anförande är just icke mycket att säga. Det föreföll egentligen något egendomligt, då han omtalade dessa ledsamma historier om utackordering af fattighjon. Sådana berättelser bruka sällan komma från en ärad ledamots af denna kammare mun, utan pläga snarare vara att återfinna i skandalpressen. Jag lemnar dock detta derhän, såsom alldeles på sidan om saken, men då han deraf drager den slutsatsen, att man måste beklaga dessa stackars djur, som skola utackorderas, så visar han att han icke sett på vårt förslag, ty vi räkna som en af förslagets förtjenster, att hästarne ej vidare skola utackorderas utan skola ställas på depôt, hvarigenom de antagas blifva, såsom ock af krigsministern nyss påpekats, bättre skötta.

Ytterligare vill jag tillägga, att än ett skäl, som talar för bifall till förslaget att till begynnelse af kavalleriets vakanssättning välja dessa skånska regementen, är att öfvergången der otvifvelaktigt måste blifva lättare än annorstädes, eftersom de flesta ryttare i Skåne ej hafva torp, utan äro antagna mot kontant aföning. Det torde således vara dem likgiltigt, om de antagas af rusthållare eller af staten, och de torde ej heller envisas att stå qvar hela den kontraherade tjenstetiden, utan lätteligen kunna bringas till att ingå på den nya staten, hvarigenom öfvergången icke blott blir lättare utan äfven hastigare verkställd der än annorstädes vore möjligt, så att man kunde få ett resultat, hvarefter man kunde döma, huruvida det vore praktiskt att gifva saken en större utsträckning.

Slutligen är det de skånska kavalleriregementena, som hufvudsakligen verka tyngande, då de ej hafva några augment. I det öfriga Sverige är jag ej fullt öfvertygad om att man skulle få pluralitet för en dylik vakanssättning, men om det skulle ske en omröstning bland Skånes rusthållare, skulle utgången ej vara tvifvelaktig.

Jag har tillräckligt länge upptagit kammarens tid, men nöden har tvingat mig fram. Jag har måst i detalj försvara betänkan- det, ty detta är dess viktigaste punkt, och den som vill förslagets framgång i dess helhet kan ej underlåta att bifalla denna punkt, och det är vid denna punkt jag skulle önska att den satsen blefve tillämpad af Eder, mine herrar, att, äfven om en eller annan mindre betänklighet skulle dröja qvar i någons sinne, han då måtte jemföra denna mindre betänklighet med det helas stora fördelar, fördelen af de 90 dagarne samt hela organisationen och för sig sjelf grundligt afgöra, om den mindre betänkligheten kan vara af sådan betydhet, att det derfor kan vara skäl att kasta ikull det hela och hänskjuta frågans lösning till en problematisk framtid. Ty huru mycket än talas om att regeringen skall komma igen hvarje år med samma förslag — regeringen kanske tror att den skall göra det — så till-

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.* hör dock framtiden ingen af oss, ej ens regeringen. Man känner ej huru omständigheterna då kunna vara, eller huru den finansiella ställningen då ter sig. Ogonblicket tillhör oss, mine herrar, låtom oss väl begagna det, framtiden är oviss!

(Forts.)

Friherre Klingspor: Mot den tanke, som uttalats af herr O. Jonsson i Hof med flere motionärer och som återfinnes i den reservation, hvarom sju andra ledamöter inom utskottet förenat sig, att nemligen den vakanssättning af indelningsverket och ersättning genom värfvad stam, hvilken här är i fråga, skulle få anses såsom början till en fortsättning i samma riktning inom armén, mot denna tanke, sådan den finnes uttryckt i sagda motion och reservation, anhåller jag att få afgifva min protest. I det afseendet, eller i afseende på de olägenheter som en dylik värfvad trupp skulle medföra, instämmer jag fullkomligt med hvad friherre Leijonhufvud förut har frambállit, på samma gång jag vill påpeka, hursom för landet, då en större del af försvarsstyrkan skulle sättas på värfvad fot, det skulle medföra betydligt uppdrifna kostnader så väl för statsverket som för vårt jordbruk, då den alltmör uppdrifna soldatlegan naturligtvis kommer att medföra höjda dränglöner och ökade arbetskostnader. I den mån behöfvat af kontingent skulle blifva större, måste det betalas högre, eller måste man tillgripa rekapitulation, hvilket under alla förhållanden icke är något att rekommendera vid värfvade trupper. Den första tjänstetiden, som en värfvad karl har, är en förbättringstid för honom, och ur social synpunkt utgår han efter det första och andra året vida mera användbar för samhället än förut, hvaremot, om värfningen tillämpas i vidsträcktare män, dessa fördelar torde upphöra. Om värfvning än utan olägenhet kan ske vid dessa regementen, som i denna punkt ifrågasättes, anser jag dock att den ej duger att fortsätta med i någon vidsträcktare män. Då åsigterna hafva temligen koncentrerat sig derhän, att man önskar upphäfvande af indelningsverket såsom mål, vågar jag säga, att jag tror att detta upphäfvande måste afflösas af en på bred basis grundad värnpligt, något i den vägen, som generalskomitén föreslagit.

Om det förslag, hvilket nu föreligger, blifver antaget, hvilket jag icke kommer att motverka, tror jag, att vi måste anse det såsom en öfvergångsform och kanske en rätt dyrbar sådan. Då förhållandena för mig gestalta sig så, kan jag ej utan protest låta motiveringen i statsutskottets betänkande få passera, utan jag anser mig böra påpeka det olämpliga uti att så bryta stafven öfver något, som i en ganska nära framtid kommer att blifva på det mest allvarliga sätt beaktadt.

På sid. 11 i utskottets betänkande, 7:de raden uppifrån förekommer följande:

»Enligt utskottets åsigt skulle den motvilja, som för närvarande onekligen finnes inom vårt land mot lagtvingen årlång militärtjänst, beröfva lagstiftaren det fasta stöd i folkmedvetandet, som är ett oundgängligt vilkor för genomförandet af en så i hela samfundslifvet djupt ingripande förändring som införandet af en på det rena värnpligtssystemet grundad, betryggande härordning.»

Det är dock, mine herrar, väl mycket sagdt och kan vara riskabelt för en annan, om man får detta påpekadt såsom ens uppfattning längre fram.

Vidare står det äfven på samma sida, att generalernas förslag »saknar hvarje rimlig förutsättning i verkligheten». Starka uttryck för en sådan sak. Då sedermera i motiveringen, hvarför det förslaget borde afslås, talas om den uppoffring i förlorad arbetskraft, som förmenas ligga i den årslånga tjensten, så är detta, mine herrar, blott ett slagord. Jag påstår dessutom, att för de minst bemedlade i vårt land skulle detta vara en välsignelse. Jag talar ej om, huru det skulle ställa sig ur allmän ekonomisk synpunkt, men för individen skulle det blifva fördelaktigt, för landet skulle det ock blifva fördelaktigt, det blefve en uppfostringstid för dess söner. Jag tror, att om man icke arbetade så mycket på att bryta denna opinion, skulle det icke dröja så länge, innan folkmedvetandet komme att gå i denna riktning. Men om man framställer saken i sådan form, att den blifver impopulär, då blir den också svår att genomföra. Det vore ju icke otänkbart, att sjelfva basen kunde användas såsom utgångspunkt, fast med en eller annan tillsats och förbättring, särskildt med afseende på repetitionsöfningarna, hvilka i den omfattning generalsförslaget angifver icke torde kunna genomföras.

Dessa reservationer mot hvad som förekommer i denna punkt af betänkan det har jag velat göra, men då förslaget i öfrigt, sådant det föreligger, ovilkorligen är ett steg framåt, och då det innehåller åtskilliga organisativa förbättringar, särskildt hvad artilleriet beträffar genom dess delning på de olika fördelningarna, och då jag tror att förslaget är möjligt att genomföra utan alltför stora kostnader, vill äfven jag sluta mig till dem, som önska framgång åt utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Hvad är manne orsaken, mine herrar, att svenska folket, som har en så vacker historia bakom sig och varit ett så krigiskt folk, att detta folk nu knappt vill försvara sitt fosterland? Jo, mine herrar, härtill bidrager i sin mån — indelningsverket. Ty om ej detta hade funnits, hade sannolikt Sverige, i likhet med hvarje annat land, haft sitt försvar grundadt på en fullt utbredd värnpligt. Att ej så är förhållandet hos oss — dertill har indelningsverket skuld. Derfor att det lärt oss inse att vi kunna betala en annan person, som ställer sig i ledet i stället för oss. Vi hafva fått den föreställningen, att om vi betala en soldat eller husar, så ha vi dermed försvarat vårt land. Nu säga de, som hålla på indelningsverket — en aktad ledamot af denna kammare hörde vi på förmiddagen förklara det — att vi kunna bygga vårt försvar äfven på indelningsverkets grund, och fullt tillfredsställande. Men, sade han, vi kunna också basera det på allmän värnpligt. Detta gör, mine herrar, att man får den uppfattningen, att det fortfarande *kan* byggas på indelningsverkets grund, och som det har många vänner i vårt land, hålla de derpå och komma sålunda att rösta mot hvarje förslag, som är fiendtligt mot indelningsverket. En annan kategori inom Riksdagen, som också hindrar lösningen af försvarsfragan, är de rena värnpligtsvännerna. De vilja ej hafva någon stam och beväring, utan ren värn-

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

*Omorganisa- pligt. Men tron I, mine herrar, att det är möjligt att öfvergå från
 tron af det vi nu hafva till en ren värnpligtsarmé? Jag tror att vi först
 skånska måste hafva en öfvergångstid, och under den tiden måste armén bestå
 husar- och af stam och beväring. Vidare hafva vi andra motståndare till en
 dragon- blifvande arméorganisering, nemligen de rena nihilisterna, hvilka
 regementena. efter en så mångårig fred, som den vårt land nu åtnjutit, säga: »vi
 (Forts.) komma icke i krig, vårt land ligger så, att vi ej riskera blifva anfallne, icke behöfva vi kasta ut millioner för vårt försvar.»*

Dessa tre kategorier, indelningsverkets vänner, värnpligtens vänner och de som icke vilja hafva något försvar alls, dessa sälla sig nu tillsammans, vi hafva erfärit det på förmiddagen, och alla yrka afslag, emedan ingen får det som han vill.

Men dessutom hafva vi ännu en kategori, som också yrkar afslag. Dessa säga: vi vilja ha en stark armé, men grundskatterna afskrifva vi aldrig. Dessa slå sig också i hop med de förut nämnda och rösta mot det nu föreliggande förslaget.

Nu ber jag få öfvergå till den punkt, som nu är föremål för behandling, nemligen de skånska kavalleriregementenas vakanssättning. Det gläder mig att jag i dag har hört ett yttrande af en person, som jag så ofta stridt med i kammaren, och nästan aldrig intaga vi samma ståndpunkt. Men nu hafva vi kommit dit. Ty han säger: rusthållarnes skyldigheter hafva karakteren af kontrakt, och såsom sådana kunna de ej ändras eller någon vakanssättning ifrågakomma, med mindre rusthållarne dertill lemna sitt medgifvande. Det är just hvad jag alltid förfäktat. Likväl fruktar jag ej för att sätta dessa regementen på vakans och efter hand afskrifva hela bördan utan att höra rusthållarne, ty jag kan ej tänka mig, att de icke skulle vilja gå in på att blifva helt och hållet befriade från ett så drygt onus som rustningen. Men hvad jag fruktar är, att jag ej har rätt pålägga tyngre bördor, än hvad kontrakten förutsätta. Jag afser härmed, att jag ej utan deras hörande kan pålägga dem en värnpligt, hvarifrån deras kontrakt befriar dem, med mindre jag gifver dem någon annan ersättning i stället. Jag hör att min ärade motståndare begär ordet och vet mycket väl hvad han kommer att säga; han kommer nemligen att påpeka, att Skåne såsom eröfrad provins ej har några knektekontrakt att uppvisa, men har ej Skåne så länge varit svenskt, att det nu borde behandlas som en svensk och ej som en eröfrad provins.

Friherre Leijonhufvud sade, att detta förslag är uppgjort utan att taga i beräkning de penningar, som erfordras för dess genomförande. Här behöfves penningar, bland annat, till kasernbyggnader, sade han. Ja, det är sant, men huru tror väl den ärade friherren det skulle gå, om Riksdagen ej lemnade medel till den nuvarande arméns öfningar, beklädnad eller bostäder. Vill ej svenska Riksdagen anslå medel till sitt lands försvar, så hjälper ej något system i verden.

Dessutom sade han, att vi skulle bygga kaserner, som ej voro i förslaget upptagna. Jag hemställer till eder, mine herrar, om erfarenheten visat, att Riksdagen i allmänhet vägrat bygga kaserner då de behöfts; men hvad som verkligen bör göra svenska Riksdagen betänk-

sam med sina anslag till kasernbyggnader är, att de kaserner som redan äro byggda äro långt dyrbarare än de borde vara.

Hvad nu kavalleriets sättande på vakans beträffar, är det blott en öfvergång. Jag tror icke heller att det i längden kan låta sig göra, men det är en öfvergång till allmän värnpligt; och därför äro indelningsverkets vänner emot förslaget. Att man bör börja försöket i Skåne, der det enligt min uppfattning är lättast att få folk, är också riktigt. Och hvad beträffar värfningen på åtta år, sade en talare, att det var en väl lång tid. Men jag får säga, att det är ännu längre att värfva på trettio år, som man nu gör med den indelta truppen.

Slutligen några ord angående friherre Klinckowströms anförande. Han har här låtit oss höra de stora tjenster indelningsverket gjort vårt land. Jag vill gerna häruti instämma med honom. Men tiderna ändras, och hvad som dugde på 1700-talet duger icke nu. Så är äfven delvis förhållandet med den indelta armén. Här finnas andra stora institutioner i landet som fått vika. Vi behöfva ej gå långt härifrån, så se vi riddarhuset, ett minne från forna stormagtstider. Äfven ridderskapet och adeln hafva klädt blodig skjorta för fosterlandet, äfven de hafva gjort landet tjenster. Men, mine herrar, de hafva sjelfmant, när tidens kraf *fordrade* det, afstått från sin sjelfskrifna representationsrätt. Och hade jag då haft rösträtt, hade jag biträdt den åsigten med min röst: ty de, som gjorde det, hade heder deraf. Men då kunna vi också säga, att indelningsverket har varit bra, men tiderna förändras, och dess vänner måste nu äfven maka åt sig. Något bättre måste skaffas i stället. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen: Ju längre jag åhört diskussionen i dag, desto kraftigare har jag känt, att det var olyckligt att Första Kammarens beslut om, att dessa frågor skulle behandlas af ett särskildt utskott, icke blef Riksdagens. Ty utom det att frågor, så stora som dessa, ovilkorligen förrycka arbetet i ett utskott, som har så mångskiftande ämnen att behandla som statsutskottet, hade, så vida ett särskildt utskott tillsatts, de herrar, som här så skarpt anmärkt mot utskottets förslag, fått tillfälle att deltaga i det särskilda utskottets arbete och der i första hand framhålla sitt stora militära vetande och sitt intresse för den fosterländska frågans förande framåt, på samma gång de kanske fått se, huru strömningarna gå inom Riksdagen, hvad som är möjligt att vinna och icke vinna, samt slutligen på sina skuldror fått taga bördan att föra denna viktiga fråga fram till sin lösning. Men så har icke skett, och statsutskottet har försökt, så långt dess krafter räckt, att egna frågan den bästa utredning. Att dess förslag ej fallit alla på läppen, kan jag lätt fatta, men jag tror icke, att det förtjenar sådana uttryck, som i dag uttalats, att det ansett sig kunna »servera Riksdagen hvilken anrättning som helst». Sådant borde icke hafva varit svaret på ett omsorgsfullt och godt arbete, äfven om man icke gillar dess slut. Och jag tror ej heller, att det är ur vägen att hafva aktning för olika tänkande.

Hvad som alltid hundrat försvarsfrågan i vårt land att vinna sin

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

lösning är, att, när frågan förelegat, hafva å ena sidan stått de, som vilja bygga på de gamla grunderna, och på andra sidan de, som vilja bygga på en annan grund än indelningsverket; och intetdera af dessa partier har varit nog starkt att drifva sin mening fram, men starkt nog att enadt med försvarsnihilisterna omkullslå hvarje försök till frågans lösning. Och under dessa strider hafva försvarsnihilisterna höjt sitt hufvud allt mer och mer samt vunnit i magt och betydelse. Och jag vädjar till kammarens ledamöter, om I tron, att ett förslag, som för 20 år sedan möjligen kunnat gå igenom, skulle kunnat göra det för 10 år sedan, eller om ett för 10 år sedan antagligt förslag skulle hafva någon utsigt för sig nu. Försvarsfrågan har gång på gång fallit och hvarje gång fallit bakåt, och så skall det äfven gå i framtiden, fruktar jag. Jag tror ej vi kunna vänta, att en annan vind kommer att blåsa, som för frågan i ett lyckligare läge. Jag tror tvärtom, att vi böra begagna oss af det ögonblick, vi nu hafva, för att få fram något, det bästa möjliga. På denna grund har jag och många mina meningsfränder förenat oss om detta förslag, ehuru vi icke i allt kunna gilla det. Jag för min del vill öppet uttala, att jag står på värnpligtens grund. Jag tror icke att, då man ser de stora länderna bygga sitt försvar på denna grund, det lilla landet har rätt att säga: jag vill icke gå den vägen. Jag tror, att vi ej äro folkrika nog att icke behöfva fordra »alle man ur huse» när faran hotar, och ej rika nog att bygga ett fullständigt försvar på annan grund. Jag har lifligt önskat ett sådant anordnande af försvaret, men jag vet, att ett förslag i den vägen ej skulle vinna Riksdagens bifall nu, och jag vill icke undanskjuta den viktiga frågans lösning. Jag tror därför, att hvar och en, som vill försvarsfrågans lösning, måste släppa något af sin mening, och jag tror att både de, som vilja bygga på den gamla grunden, och de, som ej vilja bygga derpå, försvarsvännerna af båda partierna, måste ena sig, om man skall kunna drifva frågan fram mot sin lösning. Endast derigenom kunna de öfvervinna försvarsnihilisterna; och det är ett steg i den riktningen, statsutskottet velat taga. Och likväl har detta lilla steg klandrats af många. Är då detta steg för stort? Nej! Det är endast två regementen, som utskottet vill utbyta från indelta till värfvade. Det är några nummer från andra regementen, som det vill sätta på vakans, och i stället skaffa stamtrupp i den del af landet, som är nästan utan stamtrupp och så väl behöfver förstärkning deraf. Jag tror således icke, att detta steg är ett stort steg. Deremot är utskottets förslag ganska långt skildt från dem, som vilja ställa hela armén på vakans.

Nu är frågan, om de varma vännerna af indelningsverket vilja gå oss till mötes och söka på detta sätt få frågan fram. Jag vet nog, att det för många skall innebära ett stort offer att äfven taga detta lilla steg, men jag vet också, att kammarens ledamöter sätta landets försvar såsom den viktigaste fråga och därför vilja i detta fall något skjuta åt sidan sin mening i det mindre väsentliga.

Utskottet har af somliga klandrats, därför att det gått öfver sin befogenhet, och af andra, därför att det ej föreslagit anslag för det

eller det ändamålet. Men jag skall be att få fästa uppmärksamheten på, att utskottet endast kunnat föreslå vissa organisationsreformer, emedan derom motionerats, men det har ej kunnat föreslå anslag dertill, enär motion derom ej framstälts. Jag fruktar nemligen att, om vi gjort det sistnämnda, hade talmannen vägrat proposition derå. Men detta skall ej tolkas så, att vi aktat oss för att stöta dem för hufvudet, »som sitta på venstra sidan om bordet». Den, som sade det, vet nog motivet för denna kammares statsutskottsledamöter, när de nedsätta sina fordringar. Det är icke för att smeka den sidan af bordet, utan det är för att vinna framgång, så långt man kan vinna den, åt en fråga. *Det* är motivet och intet annat.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.
(Forts.)*

Efter min mening beror hela förslaget öde på denna punkt. Jag tror, såsom jag nämnde, icke, att förändringen är så stor och att man kan tala om behövet af en garantilag. Derom kunde vara tal, när det gälde att sätta hela armén på vakans, såsom vid 1883 års Riksdag, men icke för dessa få trupper. Derom talades icke när båtsmanshället sattes på vakans. Icke hörde jag då någon fordran derpå framställas. Och den frågan var större än denna.

På denna fråga synes mig bero, om hela förslaget skall vinna framgång eller ej. Och jag hemställer därför till indelningsverkets varma vänner, om de ej vilja bringa det offer som fordras och med oss försöka att denna gång få förslaget litet längre fram än till ett bifall i den ena men afslag i den andra kammaren. Efter hvad man sagt mig, har aldrig försvarsfrågan stått så nära att vinna en lösning i medkammaren som nu. Hvarje ändring af förslaget här kan komma att kasta några röster der öfver på motsatta sidan och möjligen för- anleda nederlag i stället för seger. Jag hemställer därför om bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Att denna punkt i statsutskottets förslag skulle bli en brännpunkt, hvars afgörande kan bestämma hela förslaget öde, derom tror jag att en hvar på förhand bör vara öfvertygad. Ty alla de, som äro missbelättna med utskottets förslag, därför att det enligt deras mening ej är i allo fullt tillfredsställande, eller ej tillräckligt starkt och betryggande, desse sluta sig samman för att sönderrifva förslaget; dels de, som ingenting vilja göra, och dels de få — om det ens fins sådane i denne kammare — försvarsnihilisterna skola äfven med glädje se, att förslaget fölle. Men, mine herrar, det är icke på så sätt man bör handskas med landets viktigaste fråga, och man bör icke riskera allt för att få intet. Den siste ärade talaren uppmanade denna kammare att antaga denna punkt, så vida det skall bli en tänkbar möjlighet att bringa den stora frågan igenom. Ty det är aldeles säkert, att om Första Kammaren afslår punkten, så har förslaget fallit. En sammanjemkning i denna punkt är nemligen icke möjlig. Jag erkänner mig vara en varm indelningsvän, men jag är en ännu varmare försvarsvän och har ej panna stark nog att, såsom man säger, köra hufvudet i väggen; ty i samma stund, mine herrar, som man icke i en så omfattande fråga som denna, der åsigt och förhållanden inom vårt vidsträckta land måste vara så

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.* väsentligen olika, gifve med sig i ett eller annat afseende, komma vi aldrig till denna frågas lösning. Tiden tyckes dock var inne, att man efter ett fjerdedels sekel, som denna fråga stått på dagordningen, säger: nu kan frågan vara tillräckligt förberedd och stunden inne att fatta ett definitivt beslut. Detta definitiva beslut kan och bör fattas, ty förslaget är en obestriddlig förbättring af det nuvarande tillståndet.

(Forts.)

Och i olikhet med dem, som klandrat utskottet, ber jag att få till detsamma framföra min tacksamhet, ty det har enligt min åsigt gjort mera af det kongl. förslaget än man kunnat hafva rätt att fordra af ett utskott, som ej varit särskildt tillsatt för att taga denna vidt- omfattande fråga under ompröfning. Utskottet har tydligt och klart gifvit åtminstone oss, som ej kunna smickra oss med att vara fack- män, en inblick i frågan till hela dess vidd, som för oss varit nöd- vändig för att kunna bedöma den. Och jag säger för min egen del, att det har stärkt mig i den fulla öfvertygelsen, att just genom det sätt, på hvilket utskottet behandlat frågan, har det bringat densamma till, såsom jag hoppas, en lycklig lösning. Här i denna kammare tviflar jag icke på utgången, men det är så, som vice talmannen nyss sagt, att i Andra Kammaren hänger det på blott en eller annan röst, och så vidt jag har mig bekant, lärer detta vara förhållandet. Och jag skulle djupt beklaga, om denna kammare genom ett afslag i denna punkt skulle göra hela frågan om intet för denna riksdag. Och, hvad värre är, blir frågan på nu föreslagna grunder afslagen af båda kamrarna, fruktar jag för, att ingen krigsminister kan fram- komma på nytt med densamma. Derfor är det af den yttersta vikt, att åtminstone Första Kammaren antager förslaget. Om det ändå faller, må det då falla på Andra Kammarens ansvar!

Här har af en ärad vän och talare blifvit framhållet, att det är indelningsverkets fel, att frågan icke förr nått sin lösning. Han får förlåta mig, att jag säger: detta håller icke streck. Det må vara, att det fins en eller annan provins, som ej uppskattar indelningsverkets stora vikt och betydelse tillräckligt högt, men det kan jag försäkra er, mine herrar, att största delen af Sveriges provinser och tänkande män anser, likasom jag gör det, att indelningsverket är den dyr- baraste juvelen i Sveriges krona, icke allenast för de stora tjänster det gjort i forna tider, utan ännu mera för hvad det nu kan göra både för vårt inre lugn och för vår yttre säkerhet. Och därför ber jag er, mine herrar, kasten ej någon skugga på detta aktningvärda indelningsverk, utan låten oss få i ro behålla det, dock i en förbättrad form. Men då det inom en eller annan provins, företrädesvis Skåne — jag hoppas att ingen skåning stöter sig på mina ord — kan vara och är en hård och ganska tung börda, just därför att denna provins är mer än vanligt hårdt roterad, ligger det mycket nära till hands, att man der önskar bli befriad från den värsta tungan, som just är den »uppassning», som från rust- och rothållarens sida medföljer indelningsverket. Och när det för att drifva hela saken igenom är en nödvändighet, ställer sig frågan annorlunda.

Jag ber därför mina ärade vänner i denna kammare, att de, med frånseende af enskilda små skiljaktigheter i en eller annan punkt,

så enhälligt som möjligt antaga den nu föredragna punkten, till hvilken jag på det lifligaste yrkar bifall.

*Omorganisati-
on af
skånska
husar- och
dragon-
regementena.*
(Forts.)

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Falk, Helmer: Jag hade icke tänkt begära ordet vidare, men herrarne hörde sjelfva, att jag blef uppkallad af friherre Barnekow, som uttryckte sin fägnad öfver att kunna instämma med mig. Jag kan försäkra, att min fägnad deröfver är icke mindre än hans. Han äberopade ett uttryck, som jag hade under förmiddagens diskussion, nemligen att rusthållsinstitutionen har den rättsliga *karaktern* af kontrakt mellan kronan och den enskilde rusthållaren. Det är alldeles riktigt. Men något *skrifvet* kontrakt finnes ej. Friherre Barnekow synes hafva trott, att jag med uttrycket *kontrakt*, i den mening jag nyss har nämnt, åsyftade det allmänna, mellan *Kronan* och *landskapen* upprättade *knektekontraktet*, hvilket så mycket mindre är förhållandet, som sådant knektekontrakt rörande *rusthället ej finnes till*. Såsom jag flere gånger i denna kammare erinrat, äro nemligen rusthållarnes rättigheter och skyldigheter icke ordnade genom knektekontrakt, utan som *kongl. resolutioner*.

Det skulle nog vara af intresse att till diskussion upptaga några flera af talarens yttranden, men jag vill ej dermed förlänga diskussionen, utan afstår derifrån. Vi båda hafva för öfrigt tillräckligt många gånger förut ordvexlat med hvarandra i detta ämne.

Medan jag har ordet, ber jag få besvara ett uttryck af herr ordföranden i statsutskottet, som var rigtadt mot mig. Mitt yttrande i förmiddags var — såsom alldeles oförtydligt framgick — icke rigtadt mot statsutskottets *förslag*, utan mot några ord i dess *motivering*, hvilka ord af mig upplästes omedelbart innan jag fälde det uttryck, som herr ordföranden citerat. Herr ordföranden vet för öfrigt mycket väl, att mitt klander mot utskottets motivering var icke rigtadt mot utskottets ledamöter utan mot — någon annan.

Ropen på proposition upprepades.

Friherre von Kræmer: Jag skall gå herrarnes önskan till mötes. Men jag hoppas, att ingen här föreställer sig att jag gör det, därför att intet skulle vara att säga till bemötande af de sista anmärkningarna, utan därför att jag icke vill upptaga herrarnes tid.
Jag afstår från ordet!

Herr Casparsson: Jag har af särskilda skäl måst afhålla mig från att deltaga i diskussionen i dag och skall nu endast yttra mig helt kort. Man har här mot den föreslagna vakanssättningen invändt, att det vore det första steget till indelningsverkets afskaffande. Jag tror i detta fall, att de motionärer i Andra Kammaren, hvilka föreslagit hela indelta arméns sättande på vakans, må ega vitsord i frågan. De yttra på sid. 46 angående den föreslagna vakanssättningen af skånska kavalleriet: »Om vi ej fruktade att, innan ett dylikt experimenterande ledt till målet, mansåldrar förflutit, under hvilka,

Omorganisa- tion af skånska husar- och dragon- regementena. måhända till obotligt men för vårt land, vår försvarsfråga fortfarande får vänta på sin lösning, skulle vi ur rent teoretisk synpunkt ej hafva något att emot dylika försök invända.»

Dessa herrar reservanter hafva ansett, att »mansåldrar» skola förgå, innan eu fortsättning af vakanssättningen skall ske, och jag tror att de hafva rätt. Ty med antagandet af dessa nittio dagar är den verkande kraften för vidare vakanssättning bruten. Och ur denna synpunkt har jag biträdt förslaget.

Det sades på förmiddagen, att några andra skäl än de rent militära föreläge för utskottet att föreslå vakanssättningen. Hvad utskottet har tänkt, kan jag icke säga. En ledamot af utskottet har sagt, att vakanssättningen vore påkallad ur *rättvisans* synpunkt. Ur den synpunkten kan jag icke se saken, men jag har ansett det vara af vigt, då det skånska rusthållareintresset utgjort cementet i motståndet mot *alla* förslag att lösa försvarsfrågan på det bestående grund, att söka bryta detta motstånd; och på annan grund än den bestående löses icke frågan. Af denna orsak har jag biträdt förslaget.

Jag är en varm vän af vårt indelningsverk men en ännu större vän af vårt försvar, och för att få de nittio dagarne är jag beredd att uppoffra det indelta skånska kavalleriet, under förhoppning att det värfvade skall kunna ersätta det. Derfor yrkar jag bifall till statsutskottets föreliggande förslag.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Endast ett par ord! Herr vice talmannen har undrat öfver att jag och kanske några andra varit något stränga emot statsutskottet. Jag skall genast gifva klaven dertill. Anledningen är den, att utskottet har i sitt betänkande gång efter annan, t. ex. å sid. 33, framkommit med halfva löften och antydningar derom, att den nu började vakanssättningen af indelta kavalleriet i Skåne skall kunna fortgå. Derpå draga äfven reservanterna vaxel, då de på sid. 46 säga: . . . »och detta så mycket mindre, som utskottet åtminstone antydningssvis ställer i perspektiv, att en helt och hållet värfvad stam äfven är *dess* slutliga mål.» Nu veta vi, att en del af Andra Kammaren, representerad af de ledamöter i statsutskottet, hvilka här reserverat sig, har satt upp detta såsom sitt mål så positivt, att de absolut fordra detta. Det är deras mål. Jag hoppas likväl, att de icke vinna det. De, som här gå med på utskottets förslag, vilja gifva efter litet för att vinna något, men vilja ej, säga de, gå derhän, att de gifva upp hela indelningsverket och taga ensamt en värfvad stam. Det är således två alldeles skiljaktiga meningar. Och om Andra Kammaren hade hört hvad här yttrats om att fortfarande afgjort hålla på resten af indelningsverket, skulle den afslå allt i hop. Denna opinion låter sig ej förneka, och den har fått stöd i utskottets uttryck i betänkandet. Den sidan jag tillhör motser deremot, att om den nu ifrågavarande eftergiften beviljas, blir endast följden, att anfallet blir så mycket starkare och snart allt motstånd omöjligt. Det är därför vi i dag varit så ifriga emot utskottet.

Jag vet mycket väl, hvad det vill säga för ledamöterna i stats-

utskottet att nödgas kompromissa för att få något; men aldrig har jag tillåtit mig sådana löften, som blifvit gifna i detta utskotts-
betänkande.

*Omorganisa-
tion af
skånska
husar- och
dragon-
regementena*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. d) i punkten I af sitt utlåtande n:o 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets berörda hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—93;
Nej—35.

Mom. e).

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag skall i denna punkt icke framställa något yrkande, men önskar yttra några ord. Det är först och främst om artillericorpsen på Karlsborg, som jag vill yttra mig. Jag beklagar att Kongl. Maj:ts förslag icke bifallits, men jag motsåg, att så skulle gå, ty förslaget var illa motiveradt. Men denna corps är dock af yttersta vigt att erhålla. Jag vill dock icke säga, att den skall gå till Karlskrona, utan den behöfves på många andra ställen. Den behöfves först och främst på Karlsborg, men vi få äfven komma i håg, att i fall krig bryter ut, är en stor del af våra sjöstäder utsatt för anfall, t. ex. Malmö, Gefle och Norrköping m. fl. Invånarne der komma säkerligen att göra sitt bästa att hjälpa till med försvaret. Sannolikt kommer der att ligga en mängd upplagda fartyg, och på raska sjömän, som hafva vilja, blir nog tillgång. Kanoner finnas och kunna äfven i en mängd fall köpas, men man behöfver folk för att sköta dem. De nya fina mekanismerna fordra personer med fackkunskap. Då kommer man att säga: skicka oss artillerister till förgångsmän, handtlangare och biträden finnas här nog, men de veta ej huru de skola sköta kano-

*Omorganisa-
tion af fält-
artilleriet*
m. m.

*Omorganisati-
on af fält-
artilleriet
m. m.
(Forts.)*

nerna! Fältartilleriet behöfver sjelf allt sitt manskap och blir i alla fall svagare än det borde vara. Af dessa skäl och flera till, som jag ej nu vill upptaga tiden med att uppräknas, är ett fästnings- och positionsartilleri af högsta vigt.

Hvad ändringen af fältartilleriet beträffar, måste jag endast göra den anmärkningen, att då ordföranden på utgiftsafdelningen uppräknar denna fältartilleriets fördelning i 6 regementen bland de förtjenster, statsutskottet inlagt, måste jag deremot protestera. Detta förslag är ju gammalt och har ingått i alla nyare härordningar. Platser för förläggning af de båda nya artilleriregementena i mellersta Sverige hafva ock blifvit utsedda. För det ena i Vadstena, för det andra vid Örebro. På båda ställena finnas passande platser tillhörande kronan, och åtminstone för ena stället, Vadstena, äro utkast gjorda för etablissementets uppförande.

Utskottets förslag är således ej nytt. Men det är derjemte helt och hållet platoniskt, ty utan anslag till uppförande af de nödiga etablissementen kan det alls ej utföras, utan kommer dermed att gå, i lyckligaste fall, som med Riksdagens beslut för 20 år sedan, att en division af Svea artilleri skulle förläggas till Norrland — och ännu har den ej kommit dit! Etablissementens kostnad kan ej upptagas till mindre än 1 $\frac{1}{2}$ million för vardera af de båda i mellersta Sverige, inberäknadt exercishedarnes ordnande. Sjelfva organisationen skulle, enligt en bilaga till utskottets betänkande, fordra en summa af 250,000 om året, hvarom utskottet för resten intet yttrar. Men utan penningar hänger således hela företaget in suspenso.

Jag skall emellertid med nöje biträda utskottets förslag, om det med en enda dag kan påskynda frågan.

Friherre von Kræmer: Jag skall denna gång följa friherre Leijonhufvuds exempel att klandra motiveringen. Jag kan nemligen icke, oakadt jag i statsutskottet har deltagit i att afstyrka Kongl. Maj:ts förslag om Karlsborgs artillericorps, uttala en så sträng dom öfver denna, som den, hvilken i statsutskottets motivering afgifvits.

Hvad det angår, att statsutskottet icke skulle inlagt någon särdeles förtjenst genom förslaget om artilleriets förstärkande och likformiga fördelning på militärdistrikten, så har jag ingalunda påstått något sådant, jag har blott sagt, att denna fördelning utgör en fördel, och vi tro oss ha gjort rätt, då vi framställt detta förslag; men vi hafva ingalunda sökt något patent på saken. Jag bestrider icke, att den kan vara uppfunnen förut, men utan att statsutskottet nu föreslagit ännu ett batteri, hade den icke nu kunnat sättas i fråga. Friherre Leijonhufvud säger, att den i all fall icke kommer verkligen till stånd utan ytterligare anslag. Jag vill medgifva äfven det, men man kan ju då en annan riksdag begära sådant anslag, såsom utskottet antyder.

Då friherre Leijonhufvud icke denna gång gjort något yrkande, vill jag icke längre upptaga tiden, utan får helt enkelt yrka bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren utskottets i föreliggande moment gjorda hemställan.

Mom. f).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. g).

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Då statsutskottet tagit sig för att förbättra Kongl. Maj:ts proposition och lägga till hvad det ansåg vara behöfligt, så hade jag hoppats, att det i afseende på trängen skulle ökat bataljonernas antal till sex, ty hvarje fördelning behöfver mycket väl sin bataljon; det räcker icke till i alla fall. Friherre Kræmer var en mycket ifrig försvarare af trängen, då den först sattes i fråga, och jag håller honom räkning därför, men jag hade då också hoppats, att han skulle haft det i minnet äfven här, så att han åtminstone i principen, lika som vid artilleriet, velat införa sex bataljoner. Det har dock icke skett. Jag vill endast anføra detta till minnes till protokollet.

*Anslag till
en träng-
bataljon i
Norrländ.*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt.

Mom. h).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. i).

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag erkänner obetingadt, att dessa regementen i Norrländ äro för svaga, stammen specielt för svag. Norrbottens fältjägarcorps har icke mer än 305 man effektivt, men dertill komma anslagna 32 och indragna 146 man; summa 483 man. Vesterbottens fältjägarcorps har icke mer än 381 effektiva och dertill 32 anslagna samt 47 indragna; summa 460 man. Jemtlands fältjägarcorps har 488 effektiva, 33 anslagna och 4 indragna; summa 525 man. Det är således en svag stamtrupp, det är minsta frågan. De behöfva förstärkning af sin stam, men det sätt, hvarpå sådan här blifvit ifrågasatt, kan jag icke gilla. Må vi gerna öka stammen för dessa corpser, det är godt och väl, det är en ganska vigtig sak, men att taga bort från de indelta regementena tycker jag är fullkomligt origtigt. Dessa regementen äro icke för stora. Här har blifvit sagdt i utskottet, att det kunde ske därför, att beväringen blir mera öfvad, och att därför mindre manskap från stammen kommer att gå till trängen. Jag har på förmiddagen talat om, att beväringen är aldeles otillräckligt öfvad för att fylla alla behof, och att stammen är för svag för den talrika och årligen till antalet växande beväringen. Det rätta hade varit att förstärka de allt för svaga indelta regementena i mellersta Sverige, hellre än att taga bort något från dem. Det finnes för närvarande några indelta regementen, som hafva till och med mindre numerär än den normalsifra, statsutskottet uppsatt. Så har Bohus regemente endast 894 man,

*Ökning af
stammen vid
fyra norr-
ländska
trupp-
förband.*

Ökning af stammen vid fyra norrländska truppforband (Forts.) Nerikes 726, Vermlands 830, södra skånska 968 och norra skånska 983 man. Dessa hade bort ökas och de andra ej minskas. Jag kan således icke gå in på detta sätt att flytta öfver. Icke heller lära de, som ifrå för att genom tillmötesgående öfvertala Andra Kammaren att gå in på värnpligtslagen, härigenom vinna det målet, ty jag kan icke se, huru denna punkt på något vis skall kunna hafva ett sådant inflytande. Jag yrkar därför afslag å den föredragna punkten.

Friherre Kljneckowström: På de skäl, som jag uppgifvit, när punkten d) förevar till behandling och beslut inom kammaren, och då jag för öfrigt i allo förenar mig med den förste ärade talaren i hvad han yttrade rörande detta moment, så får jag också, för min del, yrka afslag å denna punkt.

Friherre von Kræmer: Jag måste yttra ett par ord för att uttrycka min förvåning öfver att friherre Leijonhufvud tror, att, om ifrågavarande rotar stode kvar vid sina regementen, de därför ovilkorligen vid mobilisering skulle komma att nyttjas vid desamma. Naturligtvis — det vet han bättre än jag — är det ingenting som hindrar Kongl. Maj:t, om han finner sig på ett ställe hafva mera stamtrupper än han ovilkorligen behöfver, men för litet på ett annat, att kommandera en del från det förra stället till det senare. Andå enklare är dock att redan i fredstid utjemna detta missförhållande genom att sätta ifrågavarande rotar på vakans och i stället värfva motsvarande trupp uppe i Norrland. Att detta låter sig göra i ekonomiskt hänseende har jag redan i mitt yttrande på förmiddagen, såsom jag tror, till fullo ådagalagt. Ännu en gång får jag påpeka, att genom den föreslagna åtgärden vinnes, att de nya volontärerna vid ifrågavarande norrlandsregementen kunna blifva af den beskaffenheten, att de kunna genomgå en volontärskola, och att derigenom kunde der afhjelpas en brist, som måhända är ändå känbarare än bristen på stam, och som påpekats af herr Casparsson, nemligen bristen på underbefäl.

Vidare ber jag att få påpeka, hvad som står i motiveringen till utskottets betänkande derom, att befolkningen i Norrland för närvarande hastigt växer, och att därför också beväringssklasserna derstädes hastigt växa, hvaraf följer att äfven stammen, vare sig underbefäl eller menige, just der, mer än annorstädes, är i behof af att ökas. Jag yrkar bifall.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag är fullt ense med den siste talaren derom, att stammen behöfver ökas. Men jag är icke med om att plocka bort några rotar vid de ifrågavarande regementena här nere.

Om jag förstod friherre von Kræmer rätt, anser han att vid mobilisering manskap kan kommanderas upp till Norrland för att tjenstgöra derstädes. Det är en högst besynnerlig åsigt. För en mobilisering förutsattes väl, att hvar enhet skall vara färdig att mobiliseras på sitt håll. Och det kan icke falla en förständig chef in att vid mobilisering kommandera folk här nerifrån upp till Norr-

land. Vid mobilisering skall hvarje trupp hafva sin stam, sitt folk färdigt. Det är ganska kinkigt ändå att få i hop alla.

*Ökning af
stammen vid
fyra norr-
ländska
trupp-
förband.
(Forts.)*

Herr Anderson, Albert: Jag tillmäter mig visserligen icke befogenhet att yttra mig i denna fråga i militäriskt afseende. Jag anhåller endast att få meddela en upplysning. Af en tabell, som är bifogad utskottets betänkande, synes, att största antalet af de rotar, som skulle öfverflyttas, tillhör första lifgrenadierregementet. Icke mindre än 142 rotar skulle der indragas. Jag erinrar mig, att vid detta regemente finnes ett antal rotar, som förut tillhört Hellestads bergslag — och som, då bergslagsprivilegierna borttogos,ingo betala vakansafgift. De få det ännu i denna stund; de hafva aldrig satt upp något manskap. Nu är förmodligen meningen att öfverflytta dessa vakansafgifter till de nya bataljonerna i Norrland.

Vid löneregleringen för den indelta arméns befäl — jag tror 1878 — indrogos till statsverket åtskilliga rotar vid hvarje regemente. Jag är icke i tillfälle att erinra mig antalet, men jag vill minnas, att det icke var så stort som det, hvilket nu är i fråga att öfverflytta till Norrland. Dessa rotar sattes på vakans tills vidare, och vakansafgifterna ingå ännu i dag till statsverket. Det finnes ingenting som hindrar, att dessa rotars vakansafgifter användas för de norrländska bataljonerna. Härom förelåg visserligen icke något förslag i utskottet; men jag har velat påvisa, att vid de indelta regementena i mellersta och södra Sverige finnas vissa rotar, hvilka icke hålla soldater, utan betala vakansafgifter och således icke i denna stund användas för försvaret. Det lär väl icke vara omöjligt att återvinna dessa rotar till försvaret och dermed få en ersättning för de vakansafgifter, som skulle komma att användas för de norrländska bataljonerna.

Herr Ekman: Med anledning af det antörande, som den föregående talaren haft och deri han särskildt hänvisade på att vid första lifgrenadierregementet skulle finnas någon tillgång i de vakansafgifter, som betalas af åtskilliga rotar, så ber jag att, då detta förhållande är mig temligen bekant, emedan det existerar i den ort, der jag har min bostad och verksamhet, få erinra derom, att frågan om dessa vakansafgifter nyligen behandlats af kammaren. Då var nemligen fråga om, att berörda rotar skulle få bibehållas vid samma vakansafgifter, som åsattes när bergslaget upphörde. Detta yrkande, som framställdes i en motion, afslogs af Riksdagen, och anledningen dertill är att söka deri, att chefen för ifrågavarande regemente hade gått in till Kongl. Maj:t och begärt att, då det belopp, som erfordrades till underhåll af regementets musikcorps, hvartill ifrågavarande vakansafgifter voro anslagna, betydligt öfversteg dessa afgifter, Kongl. Maj:t måtte anvisa medel för fyllande af behofvet. Kongl. Maj:t svarade, att några medel för berörda ändamål icke funnos till hans disposition, men hänvisade till, att de vakanta rotarne inom bergslaget kunde påföras en högre vakansafgift. Afgiften för dessa rotar är således afsedd till sådana utgifter, som regementet

nödvändigt måste bestrida. Från det hållet kan följaktligen icke vara att påräkna någon tillgång för täckande af de utgifter, som nu äro i fråga.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Leijonhufvud*, *Broder Abraham*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. i) af punkten I i sitt utlåtande n:o 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets ifrågavarande hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—76;

Nej—31.

Som tiden nu var temligen långt framskriden, beslöt kammaren, efter hemställan af herr talmannen, att till morgondagens sammanträde uppskjuta den fortsatta behandlingen af förevarande utlåtande.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de ärenden, hvilka blifvit under dagen andra gången bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 10.40 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.